An[illegible]. Núm. 50. - Barcelona, dijous 9 de gener 1930

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

"Passarà encara un cert temps abans que la Llei d'Amor sigui reconeguda en els afers internacionals".

Mahatma Gandhi

EL CONGRÉS DE LAHORE

L'Agitació Nacionalista a l'India

De seguida que parleu de l'India el vostre interlocutor us sortirà amb la inevitable corrandella:

Tres cents milions d'habitants, centenars d'idiomes i dialectes, barreja de races i religions i tota la varietat imaginable de climes i productes.

Imagineu l'India. Un gran país triangular, un dels punts on el sud de l'Asia s'afua en península. A llevant el mar de

JAWHARAL NEHRU
President del Congrés de Lahore

Bengala, a ponent el d'Oman i al migdia el mar de les Indies, tres mars resplendents, cenyeixen aquest gran triangle. La serralada més alta del món, l'Himalaia, li fa de capçalera. De la part de llevant de la serralada surten dos grans rius, el Ganges sagrat i el Brahmaputra, i a ponent l'Indus, límit de les incursions d'Alexandre el Gran. I més enllà d'aquests límits de la India pròpiament dita encara hi ha més India i més indis. I al Sud una illa, Ceilan, compendi de les meravelles de l'Asia. Al mig del triangle tot de ciutats i pagodes, boscos verges, deserts i rius, tigres autèntics de l'India, elefants i un formiguer de gent — tres cents milions d'indis! I al bell mig de la península, en senyal de presa de possessió, la bandera britànica amb les creus superposades de Sant Jordi i Sant Andreu, molt alta i orgullosa com si fos a casa seva, i sota la bandera Mahatma Gandhi, nom que vol dir Gran ànima, un gran polític, o potser millor un gran profeta, vestit amb una túnica blanca i descalç, voltat d'una gran multitud i predicant la més gran paradoxa imaginable: no obeïu les autoritats britàniques, però no us lliureu a la violència contra res ni contra ningú, ni contra els animals inferiors, ni contra els anglesos. L'ovació i la cridòria puja cap al cel fulgurant, però la bandera britànica no es torna vermella.

Entretant dintre la boira de Londres un govern que també posseeix secrets de redempció de la humanitat rumia i cavilla com poden conciliar-se la seva tesi i la tesi de l'India amb el punt de vista d'Anglaterra, o de l'Imperi britànic. Com a representant d'un partit socialista té una doctrina liberal i humanitària, i com a repre-

LORD IRWIN
Virrei de l'India

sentant d'Anglaterra pot mobilitzar contra els rebels la flota més poderosa del món — terrible temptació! A hores d'ara els grans cuirassats deuen fer acte de presència als principals ports de l'India i vetllen fent com aquell qui dormita. Els avions militars exploren el país de les meravelles. Si calgués fer ús d'aquestes armes, el Govern socialista de Londres contestaria a la paradoxa de Gandhi amb una altra paradoxa realista i diria que la seva primera obligació és mantenir l'ordre a l'India.

* * *

A l'India poden permetre's de fer les coses a l'engròs. Cinquanta mil delegats han acudit al Congrés nacionalista de Lahore en representació de totes les comarques de l'India. Deuen tenir raó els indis quan diuen que el règim de colònia és un xic dur, però cal tenir en compte aquest fet que diu molt a favor d'aquest règim de colònia: cinquanta mil homes han pogut reunir-se a Lahore, i àdhuc han pogut permetre's substituir la bandera britànica per la bandera india. Les autoritats angleses han contemplat el fet amb certa impassibilitat, segurament perquè això no arriba a «pertorbar l'ordre públic». I aquesta impassibilitat britànica és una altra virtut de la dominació anglesa. Potser tot això només és literatura. Si el perill fos real i imminent, cal suposar que Anglaterra reaccionaria d'una altra manera. Anglaterra, país geogràficament pobre, viu de l'India. I Anglaterra sap acomodar-se a les circumstàncies. Quan el règim de colònia caduqui implantarà a l'India l'estatut de Domini i donarà als indis un lloc a la Societat de Nacions, i quan el règim de Domini s'hagi fet vell proclamarà la independència de l'India, enviarà a l'India un ambaixador i farà amb els indis un pacte que durarà més que els règims de colònia i de Domini. Anglaterra no arriba mai a l'absurd i a la intransigència. Coneix les modes polítiques, el vocabulari polític de cada època, i sap adaptar-s'hi.

El Congrés de Lahore ha estat dominat per la fiura imponent de Gandhi, però s'ha posat en clar que hi ha a l'India molts matisos polítics. No obstant, el Congrés s'ha pronunciat a favor de la independència. El fet té precedents: l'any 1927 el Congrés nacionalista va formular una moció igual, però el Congrés de l'any 1928 oferí a Anglaterra un any de temps per a implantar el règim de Domini. Durant l'any passat ha actuat la Comissió Simon, presidida per Mr. Simon, encarregada d'estudiar un nou estatut polític per a l'India. Aquesta Comissió presentarà el seu report al Govern britànic a començaments de març. Què proposarà el report Simon? El Govern laborista i el virrei de l'India, lord Irwin, han promès que aviat regirà l'estatut de Domini. Però el Congrés de Lahore s'ha afanyat més i va un xic més enllà: demana la independència absoluta. Es la tesi de Gandhi.

Però Gandhi posa un fre a la seva política amb la doctrina de la «no violència». Fidel a la secta dels seus pares, Gandhi predica que és pecat fer mal a persones i bèsties, i que si la doctrina de la «no violència» no salva el món, no es veu manera de substituir-la per altra.

Aquesta doctrina ha evitat a l'India veritables catàstrofes i, predicada per Gandhi a l'Africa del Sud, va obtenir un gran triomf polític d'on deriva tota la prosperitat de la Unió Sudafricana.

Creu Gandhi que la resistència passiva portada fins al sacrifici personal, si és necessari fins a la mort, desarma tota mena d'impietats i injustícies. La gent el segueix, però, amb certa recança, i d'això en tenim l'exemple en el fet que una moció felicitant el virrei per haver sortit illès del recent atemptat ha estat aprovada pel Congrés de Lahore només per 157 vots contra 134, magra felicitació.

El Comitè executiu del Congrés ha estat encarregat d'organitzar una manifestació monstre per al dia 26 d'aquest mes, Aquest dia serà publicada pels representants del Congrés la declaració d'independència i començarà immediatament el moviment de resistència passiva, de no cooperació amb l'administració anglesa. Els diputats i regidors hauran de dimitir i els ciutadans seran invitats a no pagar cap mena d'impost.

Què farà el Govern laborista de Londres? L'afer és complicat i compromès. No obstant, és permès de creure que la concessió del règim de Domini és encara una carta important que pot decidir la situació. El discurs del president del Congrés de Lahore, Jawharal Nehru, conté certes vaguetats que vénen a dir que l'India participaria a tota mena d'esforços de cooperació mundial si pogués formar part d'una concepció més àmplia que no estigués basada en l'imperialisme i l'explotació d'altres races com a mitjà de subsistència.

Des de Jerusalem a Xang-Hai, passant per l'India, l'Asia es desvetlla, i el despertar d'aquest continent immens d'un llarg

MAHATMA GANDHI

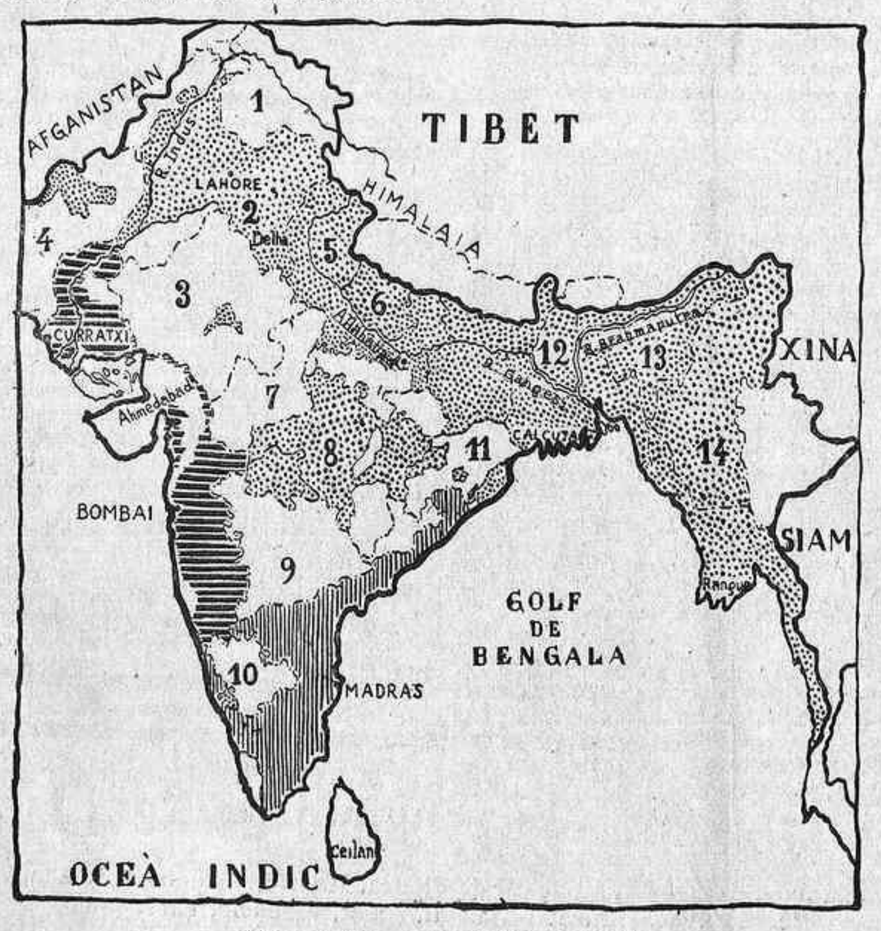

Mapa polític de l'Imperi de l'India

L'India britànica s'estén des de l'Afganistan a la peninsula de Malaca. Jordi, V, rei d'Anglaterra, ostenta el títol d'emperador de les Indies, així en plural, «Indiarum imperator». En realitat, l'India és una colònia britànica, la colònia més important de l'Imperi britànic, la qual cosa equival a dir que és la més important del món.

El puntejat indica els territoris sotmesos directament a l'autoritat del virrei. Els blancs, els Estats indígenes. Els ratllats vertical i horitzontal, les residències de Bombay i Madras, respectivament, que són governades per un governador depenent en alguns assumptes directament del ministre de les Indies a Londres, i en altres del virrei. Les ratlletes separades per punts marquen les divisions entre les provincies de l'India, i els números corresponen a les més importants: 1, Catxemira; 2, Pendjab; 3, Agència de Radjputana; 4, Belutxistan; 5, Provincies unides; 6, Uda; 7, Agència de l'India central; 8, Provincies centrals; 9, Haïderabad; 10, Misore; 11, Orissa; 12, Bengala; 13, Assam; 14, Birmània.

sonni secular és tumultuós. A Palestina, àrabs i jueus tenen consciència de llurs drets, i entretant Xina demana l'abolició del règim d'extraterritorialitat. L'espectacle és impressionant i punyent. Però cal tenir en compte que, malgrat tota mena d'injustícies, la civilització europea i la influència de les idees d'Occident ha fornit a l'Asia les armes morals i materials que preparen una època millor. Com en el cas d'Egipte, sense Anglaterra l'India continuaria encara en estat de sopor. Anglaterra pot en certs moments servir-se de les divergències de religió entre hindús i musulmans, però sense ella ja hauria esclatat la guerra civil. I, finalment, sense la presència d'Anglaterra la independència i la unitat de l'India no existirien ni teòricament. Conduir l'India a la seva major edat política és la missió d'Anglaterra.

MIRADOR INDISCRET

Ja la ballem

Ha aparegut el *Full Groc* que anunciàvem en el número anterior. Els articles que publica tenen la violència suficient per provocar, si més no, alguna garrotada.

Cal suposar que Joan Sacs no desaprofitarà l'ocasió de parlar del *perill groc*.

Incongruències

Tant parlar de maquinisme, de modernisme, d'estardardització, i ara resulta que els autors del *Full Groc* han repartit els exemplars de la fulla amb sobres escrits a mà. I les màquines d'escriure, què? Sí que la pujarem dreta!

A més a més, hom ha descobert que la lletra correspòn al mateix Sebastià Gasch. Si es pensava que la gent rebrien aquest autògraf com un delicat obsequi, ens sembla que s'ha equivocat.

Li falta insultar a molta més gent per poder-se permetre aquestes filigranes.

Les coses com siguin

En el quarto d'En Daví, al Romea, es parlava l'altra nit de les virtuts higiéniques i salutíferes del caminar. Bernat i Duran explicava que el seu pare, que té vuitanta dos anys, es conserva fort com un roure i que cada dia fa unes grans caminades.

— A més a més — va acabar dient — conserva encara tota la dentadura. No li manca una sola peça...

En Russinyol, que era un dels presents, va comentar, escèptic:

— Això no vol dir res. Perquè no deu pas caminar amb les dents, suposo...

La Casals i En Bruguera

Assumpció Casals i Josep Bruguera van per aquests mons de Déu, en ple hivern, fent teatre d'avantguarda. Representen a Mollerusa, Calaf, Olot, etc., obres com *El caballero Barona* de Jacint Grau, etc. I els pagesos no les entenen gens ni gota. Però fan art. Que som lluny d'aquella resposta que Assumpció Casals donà a una enquesta d'*Estampa* sobre quina era l'obra que havia fet més a gust: *La reina del mercat*, respongué.

El suport d'un telèfon

El músic Frederic Mompou, trobantse al *studio* de La Voz de su Amo a fi d'impressionar uns discos d'obres seves, li convingué d'utilitzar el telèfon. Demanà on era la cabina i s'hi tancà.

El temps pasava, i Mompou no apareixia. Quan l'estona d'espera sobrepassava el límit prudencial, algú decidí d'anar a veure què succeïa.

A Frederic Mompou, durant la conferència, se li havia desprès de la paret la caixa del telèfon, i el nostre músic, que és més aviat tímid, l'aguantava amb lès mans, sense atrevir-se a cridar ningú, esperant pacientment que algú s'apropés a la cabina per avisar-lo de l'accident.

Què desitgen, els senyors?

Que Frederic Mompou tingui certes timideses no és, però, obstacle per deixar anar de tant en tant algun «mot d'esprit».

No fa gaire, entrà amb uns quants amics seus a l'Orxateria Valenciana. Després de la vacillació habitual, cada consumidor es posà d'acord amb ell mateix respecte la consumació a fer: coincidiren tots en la part bàsica, la xocolata.

En Mompou resumí la situació per al cambrer:

— Un bateig per sis... un altre dia ja vindrem amb la criatura.

Les taules parlants

Uns quants amics foren convidats per un especialista en ciències ocultes a una sessió amb tots el ets i uts.

Naturalment, fer ballar una taula és la més popular i corrent de les manipulacions d'aquest ordre, i no cal dir que fou a bastament practicada.

Sortint del lloc de la reunió, un dels assistents, en passar al costat d'una taula de marbre, digué al màgic operador:

— Aquesta sí que no la faríem ballar.

— Qui sap — replicà En Mompou; — potser si evoquéssim l'esperit d'un camàlic.

No és això, precisament

Potser si ens ho atribuïm com un èxit nostre, se'ns dirà petulants. Satisfem-nos, doncs, parlant de coincidència.

Després d'haver al·ludit al xerroteig habitual en els concerts de Música de Càmera, els directus d'aquesta entitat han tramès els associats una al·locució recomanantlos de no discutir les obres que s'executen als concerts mentre són executats, o d'exterioritzar llur criteri artístic divergent amb manifestacions més o menys sorolloses.

Segurament es tracta d'un eufemisme amb l'ús del qual els directius de Música de Càmera han evitat de ferir la susceptibilitat del públic Perquè estem ben certs que en moltes temporades seguides d'assiduïtat als concerts esmentats, no recordem pas que mai el públic s'hagi dedicat a comentar les obres durant llur execució, sinó a parlar dels temes més variats, com els que se solen tractar en qualsevol reunió de més de dues persones, que deia una disposició autoritària restada cèlebre.

Scullin i remenin

Sobre el retrat d'un personatge com qualsevol altre, publicava *La Noche* el següent peu:

«El presidente del Consejo federal de Australia, señor Scullin, que ha reprimido severamente una huelga de mineros sin trabajo.»

Es un procediment nou, original i enginyós de resistència per part dels obrers australians i que valdria la pena d'ésser patentat. Sempre seria una distracció, per part dels sense feina i una manera de passar el temps per part dels presidents dels Consells Federals i dels directors dels diaris ilustrats.

Bernat, endevina qui t'ha tocat

L'afició al teatre del «distinguido escritor tarraconense» senyor Bernat i Duran, no li ve pas d'ara. Fa molts anys que En Bernat i Duran va estrenar un drama, millor dit, una tragèdia, d'aquelles que es feien sota les influències dels nòrdics, titulada *Les tenebres del dogma*.

L'altre dia, parlant d'aquest afer, En Rafael Moragas deia:

— *Les tenebres del dogma?* Si s'hagués d'estrenar ara, a sota del títol posarien: «No apta para sacerdotes».

El groom de la F. B. M.

Fa pocs dies, en un lloc on treballen per la F. B. M. — impremta, gravador, etc., pel cas és el mateix — fou rebut un avís telefònic demanant amb urgència unes proves. Allí no disposaven momentàniament de ningú per enviar-les, i demanaren a la Fundació que se servissin ells mateixos de ferles anar a cercar.

— Sí — van respondre amatents des de la F. B. M. —. Farem venir de seguida un groom.

Al cap de mitja horeta arribava En Nicol:

— Que tenen aquelles proves?

Més fort que la tradició

Ha paregut el quadern semestral de *La Revista*; això vol dir quinze anys de continuïtat.

En efecte, estavem acostumats, des de fa anys, a veure *La Revista* obrint-se amb un article abrandat de zel apostòlic, signat per R. Rucabado.

Ara, com sempre, J. M. Lòpez-Picó demanà al nostre màxim intransigent l'acostumada homilia.

En Rucabado s'hi negà. Absorbit, allegà, per una tasca de missió i d'apostolat, que en part ell mateix s'ha imposat i en part li ha dictada el Paràclit, no pot distreure's escrivint per a les revistes profanes.

Prou En J. M. Lòpez-Picó invocà la santa continuïtat, la difusió mateixa de la missió i de l'apostolat, la tradició.

El polemista catòlic tingué — diuen — una frase definitiva de refús, d'aquelles que un any d'aquests poden sortir als calendaris, consagració suprema de la immortalitat de les frases:

— Que es perdi la tradició, però se salvi l'apostolat

Propaganda

Josep Maria Capdevila dedicà un llarg article demostrant, Sant Tomàs implícitament en mà, que *Fanny* és un llibre pornogràfic.

Aquests novells del periodisme! Que no ho sap que això és propaganda? Un parell de rebentades famoses del senyor de Montoliu han fet exhaurir dos llibres catalans, és un fet comprovat.

Ara que, com que J. M. Capdevila tractava Carles Soldevila com a company de curs, potser vol fer-li un favor. Si no fos que *El Matí* el llegeix tan poca gent, sobretot a Barcelona, ciutat cada dia més desruralitzada.

L'esmorzar dels morts

L'altre dia, en agafar *La Nau*, el cor ens feu un salt:

«Joan Crexells ens diu que per esmorzar pren un xocolata...»

Com havia anat això? La data del diari no mentia: 29 de desembre de 1929. Reculàrem, en el text, i trobàrem: «De *Revista de Catalunya* de l'any 1926.»

Vàrem respirar.

Però dissabte passat *La Nau* porta: «Cristòfor de Domènec ens diu que pren una tassa de cafè...» I no fa cap referència que sigui text copiat de l'any 1926.

Pobre Cristòfor de Domènec, que precisament en vida no havia fet una vida de sibarita, que dos anys després de mort el diari digui el que menja, com si encara fos viu.

Retirar a quarts de sis

Això de parlar del que fa la gent, reproduint el que feia tres anys enrera, sense esmentar la data, pot produir el seus disgustos. *La Nau* mateixa fa dir a l'Angel Ferran:

«Sóc dels més matiners. Esmorzo a quarts de sis, que és quan me'n vaig al llit...»

Com que En Ferran ara ja no fa la feina que l'obligava a retirar tan tard, aquesta confessió publicada ara sense esmentar data podria provocar un daltabaix familiar.

Per motius més petits s'han promogut divorcis.

(c) Ministerio de Cultura 2006

Els tres rics de l'Occident

Quan el malaguanyat Bergés, de bona memòria, preparava l'estrena del *Serrallonga* al Tívoli, que, com sabem, va ésser un dels èxits més grans del mestre Morera, s'estava un dia assegut a una taula del cafè del Tívoli amb En Sagi Barba, que tenia de cantar l'obra, i En Francesc Pujols, que l'havia arranjada per a l'escena lírica.

— Creieu-me — els deia En Bergés —, tindrem un èxit colossal, i després d'haver explotat l'obra per tot Catalunya l'explotarem per tot Espanya i guanyarem un dineral...

— De diners jo ja en tinc — va respondre En Sagi Barba.

— Oh, jo també — va replicar En Bergés, sorprès per aquella declaració de riquesa.

— I a mi tampoc me'n falten — va afegir En Pujols, per no ésser menys en aquella trinitat de rics.

Més riqueses

Posats a parlar de diners, podem explicar que un dia el nostre Francesc Pujols, parlant amb una de les més populars artistes de vodevil, li deia:

— M'han dit, Fulana, que hi va haver un subjecte que es va gastar vint-i-cinc mil duros amb vostè.

L'estrella del vodevil, dibuixant una mitja rialla que no comprometia a res, va tenir una expressió més afirmativa que negativa.

— No ho trobo car — va dir En Francesc Pujols —. Jo també me'ls hi gastaria... Ara que... em farien anar una mica malament.

El castellà tal com es parla

Una representació de *La prisionera*, al Goya. Els actors, com de costum, parlen aquell castellà tan dissimulat. Al segon entreacte, un senyor de Guadalajara es passeja pel vestíbul amb En Camps i Margarit. Parlen de l'Elena Jordi.

— *Viste bien, pero como actriz es muy mala* — diu l'un.

—*No es mala, es* peyor — respon En Camps.

Tot pel subscriptor

Llegim a *Las Noticias*:

«*Incendio importante.* — Ayer por la tarde se declaró un violento incendio en una barraca de madera y hoja de lata, propiedad y habitada por don Celedonio Martínez, sita en la calle de Rosellón, número 11, a consecuencia de una chispa del fuego que tenía encendido.

El voraz elemento tomó ràpidamente proporciones extraordinarias y fué pasto de las llamas, toda la barraca, que quedó reducida a cenizas junto con todos los enseres que en la misma habían.

Al lugar del suceso acudieron las bombas de la Central y del cuartelillo de Hostafranchs, al mando del jefe señor Gutiérrez, los cuales trabajaron en la extinción del incendio por espacio de hora y media. Afortunadamente no se registraron desgracias personales.»

Així es fa i es conserva el subscriptor; amb «modos» i bona criança i no anomenant «sujeto» a la gent perquè ensenya els elàstics. Es diu si després de llegir-ho els directors de la gran premsa barcelonina cridaren a conèixer els redactors dels «sucesos» per recomanar-los la més fina correcció tant amb els agredits com amb els agressors, ja sigui en les persones o en les propietats. «Lo cortés — deia un d'ells — no quita lo valiente, i una baixa no és més ni menys que una baixa.»

Petició enraonada

A propòsit de l'afició del públic a enraonar durant els concerts, fem memòria d'una frase d'En Moraguetes, pronunciada ja fa algun temps.

Mig per cansanci de l'actitud dels espectadors, mig pel gust que sent envers les frases que poden quedar de repertori, En Moraguetes cridà:

— Que calli l'orquestra, que no em deixa sentir aquestes senyores!

Pocs dies després del Congrés internacional d'autors de teatre, s'inaugurà, a la sala de dalt del Palau de Projeccions, un petit museu de coses del teatre.

Encara que temporalment només, aquest museu és l'únic de teatre que es pot veure a Barcelona, almenys tot el temps que continui obert. No ens ha semblat, doncs, inoportuna fer-ne una curta descripció.

No ens fiàvem pas massa, naturalment, de la pompositat de l'etiqueta, ni esperàvem, tampoc, que ens pogués ésser oferta una exhibició completíssima, valuosíssima i eclecticíssima. Les dificultats d'organització són evidents. Les exposicions d'aquesta mena, d'altra banda, no solen contentar mai tothom. Es difícil que les predileccions dels centenars de visitants puguin ésser totes saturades. Tenint en compte aquest fet i no perdent de vista que a la majoria dels passavolants de l'Exposició allò que els impressiona més intensament és allò que simplement entra pels ulls, no sabríem trobar exagerades les dimensions que pren, en aquesta exposició del teatre, l'escenografia: projectes, esquemes i diorames—sobretot en les seccions catalana i castellana.

En canvi, en les seccions francesa, sueca, anglesa, alemanya i italiana, la part simplement escenogràfica té unes proporcions reduïdíssimes.

Una altra de les característiques d'aquesta exhibició és l'aplegament lineal dels diorames escènics i dels projectes de decorat. Nosaltres, personalment, hauríem preferit un aplegament per seccions: l'escenografia alemanya, per exemple, al costat dels figurins esquematitzats, dels retrats d'actors i autors d'anomenada, dels autògrafs recollits, de les dedicatòries amables, dels gravats i fotografies dels principals teatres d'aquell país. Tot plegat, tindria una unitat que no té ara, les suggerències serien més fàcils, els matisos més ràpids. No en fem retret a ningú: simplement apuntem una suggestió—i com que una suggestió és sempre subjectiva i el subjectivisme és la cosa de més mal academitzar del món i porta al desordre, etc,, etc...

SECCIO FRANCESA

Començarem per la secció francesa, portats de la mà per la nostra predilecció. I sota aquest mateix impuls el nostre primer cop d'ull serà a les vitrines on trobarem alguns autògrafs i algunes edicions prínceps d'autors francesos cèlebres: Corneille, Molière, Beaumarchais, Marivaux, Víctor Hugo. Lamentem no trobar-hi Racine.

Corneille hi té l'edició prínceps (1651) de la tragèdia *Andromède*, amb gravats fora de text, segons la "mise en scène" de la primera representació. L'exemplar és provinent de la Bibliothèque de l'Arsénal, de París. Al costat, l'edició prínceps (1641) d'*Horace*; i l'edició de 1691 d'*Athalie* — "tragèdie tirée de l'Ecriture Sainte"—i la traducció de la mateixa tragèdia en versos castellans, feta l'any 1754 per Eugenio de Llaguno i Almirola.

* * *

El retrat de la bellíssima actriu Franceska Auriol—amb ales de papallona i saltironant en un jardí de roses i de corones de roses — comparat, immediatament després — per una d'aquelles coincidències afortunades que són la sal d'una exposició d'aquestes amb el retrat de Corneille, ens ha fet recordar que Corneille, cristià auster, però bon cortesà parisí, ja a la posta de la seva vida, assistia, encantat, a la representació de les seves peces. I, naturalment, no restava impassible a la vista de les belles dames que assistien a l'espectable. En aquestes reunions era remarcada principalment la presència de la Du Parc, habitualment anomenada "La Marquise". Corneille en fa coneixença i sota la frivolitat aparent del llenguatge s'hi amaga un sentiment profund:

Iris, que pourriez-vous faire
d'un galant de cinquante ans?

Es atrevit de suposar—hom pregunta—què és aquest sentiment desvetllat per "La Marquise", que ha inspirat a Corneille, en les peces posteriors als, cinquanta anys aquests tipus de vells amorosos, molt nous en la tragèdia i d'una veritat molt original?

* * *

Les edicions exposades de les obres de Corneille, són interessantíssimes. Corneille comença a escriure a una època de gran llicència en la comèdia. Més modest, més retingut que els seus contemporanis, cedeix, però, alguna vegada, al contagi de l'exemple. Però a mesura que el teatre gràcies a la seva influència, s'afina, Corneille s'aplica a fer desaparèixer algunes escenes una mica lliures, algunes expressions atrevides al revés de Molière, que no es preocupava gens ni mica de l'edició de les seves obres. Les edicions presentades al Museu del Teatre, comparades amb les posteriors, permet d'apreciar d'un cop d'ull tot el progrés acomplert, en pocs anys, en aquest sentit.

* * *

Marivaux hi té *Le jeu de l'Amour et du Hazard* representat per primera vegada pels comediants italians ordinaris del rei, el 23 de gener de 1730.

Beaumarchais, l'edició prínceps de 1875 de *La folle journée ou le mariage de Figaro*.

* * *

I Víctor Hugo? Ah! Víctor Hugo hi és representat per la tragèdia *Hernani*, primera edició de l'any 1830, oberta a la plana 64-5, on trobem aquests versos de D. Ruy Gómez al protagonista — que transcribim per als desinteressats panegiristes d'ací:

Sois le bienvenu. Reste, ami! ne te fais fau-
[te
de rien. Quant à ton nom, tu te nommes
[mon hôte.
Qui que tu sois, c'est bien! et sans être in-
[quiet,
J'accueillerais Satan, si Dieu me l'envoyait.

Models de dicció, de ritme i de concepte.

* * *

De Molière, en aquesta exposició, no hi ha sinó uns quatre gravats d'època dels quals remarquem el Molière actor en el paper de Sganarelle de *L'école des maris*. De la plèiade brillant dels autors de teatre francesos, Molière, autor i actor de les seves obres, és el més a propòsit per suggerir una pila de comentaris. El primer record que ens han desvetllat els retrats de Molière actor és la seva última representació *El malalt imaginari*, durant la qual Molière, certament malalt del pit, feia esforços de flaquesa, sobretot a l'últim acte, per no treure sang de la boca; la tos l'ofegava; el pit se li esqueixava... Tres hores després de finida la representació d'*El malalt imaginari*, Molière moria, de resultes d'haver-se-li esbotzat una vena en un perllongat accés de tos.

* * *

Dels retrats d'actrius remarquem el de mademoiselle Mars, en el paper d'Elmira, en el *Tartuffe*. Mlle. Mars començà la seva carrera especialitzant-se en papers d'infant. Resultà d'una comicitat plàstica pujadíssima aquest retrat al peu del qual hom posa en boca de l'actriu aquestes paraules a Tartuffe:

Mais comment consentir à ce que vous vou-
[lez
sans offenser le Ciel, dont toujours vous
[parlez?

Imagineu-vos que això ho diu una dama de capell carnavalesc, qui té una mà lleugerament recolzada al caire d'una taula i l'altra enèrgicament estesa endavant, els dits en la mateixa posició habitual dels d'una imatge del Sagrat Cor. Una esquematització de figurí ens presenta Tartuffe, obès, cap cot, picardiosament humil, les mans plegades a l'alçada del pit. I diu:

Ah! pour être dévot, je n'en suis pas moins
[homme.

Per què els organitzadors, doncs, no els posen de costat, aquests dos gravats excellents?

A remarcar, també, el retrat de Talma, segons Picot, i el de l'actor Poisson en el paper de Crispin.

En el centre d'aquesta secció, enquadrats en les làmines d'un faristol giratori, són exposades unes agilíssimes esquematitzacions d'entrades a escena d'actrius de l'època—l'esmentada Franceska Auriol hi és. Es curiós de remarcar que totes entren a escena amb saltironets de nimfa.

Heu-vos ací algunes de les primeres impressions que ens na suggerit la secció francesa del Museu del Teatre.

P. R. DESCLAU

L'APERITIU

Les delicades mentides.—Algú creurà que nosaltres hem vingut al món per actuar d'una manera fisiològica i contribuir a la conservació de l'espècie. Altres persones, atacades de gustos més fins, creuran que la missió de l'home consisteix a portar els gegants, tocar el sac de gemecs, o pintar una senyora despullada. Altres, encara més refinats, provaran com dos i dos fan quatre, que la casa més excelsa que pot fer un mortal és una feina de destrucció per mitjà dels monopolis, dels gasos asfixiants o la diplomàcia. Tot això és acceptable, com també és acceptable posar un nen al món, i qui diu un nen diu una nena, per contribuir a la glòria dels clubs de natació o de les conferències de Sant Vicents de Paül.

Jo no em barallaré amb ningú, ni discutiré res sobre les finalitats a què ens destina la història natural. Ho admeto tot. Des dels partidaris del negoci de la salvació de l'ànima, fins als partidaris de qualsevol negoci brut, com per exemple la usura.

Ara que jo crec que l'home ha vingut al món per dir mentides. El fet de mentir, de falsejar la veritat, o allò que nosaltres ens pensem que és la veritat, en sembla la cosa més dolça d'aquest món. I no sols la cosa més dolça, sinó l'única compensació que se'ns ofereix en aquest tripijoc tan tèrbol, tan incoherent i tan disgustat que se'n diu la vida de cada u.

La paraula civilització equival a la paraula mentida. Mentida vol dir afirmar o presentar com a certa i real una cosa que no és. I la civilització tendeix precisament a aquesta mena de joc de mans delicat. Des que el món és món, l'home lluita contra el realisme i contra els fets naturals. Les cotilles que les dones duien en altres èpoques, les faixes que duen avui, ajudades dels massatges, dels banys turcs i dels règims alimentaris especials, amb tots els secrets i totes les invencions de la perfumeria, no són altra cosa que presentar un cos que fa rodar el cap si voleu, però que és una "mentida biològica". El que diem de les dones podem dir dels homes, les nostres galtes rasurades, les perruques que usen determinats senyors, els aparells ortopèdics, etcètera, etc., no serveixen per altra cosa que per falsejar la nostra realitat.

Ara imagineu-vos totes les mentides que diem d'un cap de dia a l'altre. Mentides interessades, mentides per vanitat, fins allò que la gent amb una certa condescendència en diu mentides piadoses, per enganyar els malalts, els eixelebrats, i els que no tenen un pa a la post. Les agres mentides que es diuen quan un hom rep l'atac d'una demanda monetària. Les històries que s'inventen per demanar la suma humil de cinc pessetes, i les històries que s'inventen per negar aquesta suma humil. Això són les mentides que dicta l'instint de conservació. Després hi ha les meravelloses mentides gratuites, que gairebé totes volten al costat del problema sexual. Aquelles mentides que un hom fabrica en una penya d'amics, tot fumant un puro i sentint com es resol satisfactòriament la digestió gàstrica. Les mentides que degeneren en calúmnies de vegades, que degeneren en perjudici d'altri, només que per satisfer la vanitat d'un instant, per tenyir el monòleg greixós i nicotinat d'una impalpable aurèola d'èxit.

Després d'aquestes mentides sexuals, vénen les de gran fantasia; les que atribueixen al mentider proves de valor, o situacions d'un "bizarre" aclaparant, mentides explotades impunement, sincopades, recalcades amb sospirs, amb espirals de fum i amb tremolor de parpelles.

Tot això ho fa l'home, tot això ho fem nosaltres, per destruir l'efecte llepissós de la dura realitat, per superar-nos, per posar-nos un "panache" damunt la closca de gallines vergonyants.

Qui sigui pur que tiri la primera pedra, el que no hagi estat mai atacat de la dolça vanitat de mentir que em digui que sóc un malabarista pèssim.

I contra aquest mal és gairebé impossible lluitar, perquè de vegades en les mentides rau el consol i un cert sentit de continuïtat de la vida. Imagineu-vos tots els inventors de religions, totes les complicades, absurdes i monstruoses teogonies, que s'han inventat els eixerits de les tribus, per assolis que els homes treballin, es sacrifiquin, es deixin tallar una mà o deixin prostituir llurs filles.

Ara que per damunt de totes les mentides àcides producte de la civilització, i les mentides cruents producte d'una humanitat primària, hi ha alguna mentida inefable que les redimeix totes, com per exemple la mentida de la diada dels Reis.

L'home que ha mentit per interès, per vanitat, per mala fe o per simple pocasolta, el dia dels Reis, si és pare de família i si té un nen o una nena d'aquells que fan un efecte màgic, pot donar-se el gust de mentir per un motiu gairebé celestial.

Imagineu-vos — molts dels que em llegiu no teniu necessitat d'imaginar-ho — la gràcia meravellosa de fer de Rei d'Orient. De poder entabanar deliciosament les vostres criatures amb totes les històries de les mil i una nits. D'evocar amb la vostra llengua pecadora i banal aquells tres camells aeris, aquells tres personatges de barba blanca, barba rossa i barba negra respectivament, que sense cap motiu, només que per un color blau cel de generositat que té la diada, han d'omplir el desig de la canalla amb les més inútils, les més llampants i les més truculents joguines del món. I després d'omplir el cap dels vostres fills amb l'alcohol de totes les bogeries i totes les illusions, podeu veure realitzada la vostra "mentida", podeu constatar l'efecte biològic de la vostra mentida, en l'alegria, l'atabalament, les llàgrimes i les tombarelles dels vostres fills.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Contra
todos los dolores
no hay remedio de acción tan rápida como las tabletas de
CAFIASPIRINA
Sus efectos son también insuperables en las neuralgias, dolores de muelas, de oídos y de las sienes, así como también en los que acompañan a las molestias periódicas de las señoras.
Aumenta el bienestar, despeja el cerebro y no ataca el corazón ni los riñones.
Desconfiad de las tabletas sueltas.

Aigua mineral natural
Vichy Català
Digestiva
Excel·lent per a taula

ESTUFES - BRASERS - CUINES
Carbons
PERMANYER
Clarís, 13. Telèf. 10723-52081. Barcelona

Per visitar l'Exposició de Sevilla
així com Saragossa, Monestir de Piedra, Madrid, Córdoba, Granada, Serra Nevada, Múrcia, Alacant, Alcoi, València, Tarragona
sortiran de Barcelona, amb data 20 de gener, les dues
PROXIMES EXCURSIONS EN AUTOCAR
(tipus Pullmann proveït de calefacció per aire)
que amb creixent èxit organitza
VIAJES MARSANS, S. A.
Quinze dies de deliciós viatge comprenent tota despesa d'allotjament i pensió en hotels de primer ordre, impostos, propines, etc., per només
Pessetes 775, per persona
Detalls a satisfacció seran donats a qui en sol·liciti de qualsevol de les sucursals i corresponsals de VIAJES MARSANS, S. A., o de la Casa Central de Barcelona, Rambla de Canaletes, 2 i 4, apartat núm. 1.
IMPORTANT. — Els turistes poden agregar-se a l'excursió en qualsevol població de les de l'itinerari, tornant-hi després d'una estada de quatre dies per a la visita de l'Exposició de Barcelona. Informes sobre demanda.

CARPETES DE COCO BELGUES
I CATIFES DE TOTES MENES
Josep Lledó Mas, Fabricant
Aviñó, 60 - Petritxol, 15

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
GUANTS PELL
Extens assortit
Jaume I, 11
Telèf. 11655

GRAVATS TIPOGRÀFICS BADAL I CAMATS París, 201. Telèfon 74071

(c) Ministerio de Cultura 2006

L'Any 30

Nosaltres els qui som de les darreries del segle passat, conegut en el annals de les eres passades, presents i futures pel nom del segle XIX, i que vivim en els primers anys del segle XX, esperant la mort que ens portarà aquest mateix segle que ens té de matar, tal com les plantes que sortint de la llavor oberta sota terra viuen i respiren en plena llum del cel, durant tota la nostra infantesa i la nostra adolescència que ens ha portat a la joventut pels seus passos comptats, que és la joventut que ara tenim i passem, hem sentit parlar de l'any 30 com a condensació típica de tot el que era no sols passat de moda, sinó de tot ço que havia quedat com l'antiguitat pròpia i peculiar del nostre temps o, més ben dit, de la nostra època especial i determinada pel nostre naixement i la nostra mort, perquè quan quelcom volia ser posat fora de la circulació del dia, tant de les idees com dels fets i tant de les imatges com de les coses mateixes que ens voltaven, hom no tenia de fer res més que dir que tot allò eren coses de l'any 30 i amb aquesta data aplicada al temps quedava combatut, mort i enterrat tot el que hom volia enfonsar en ço que si volguéssim en podríem molt ben anomenar l'edat de pedra dels nostres dies, si volguéssim usar termes que són més propis de la prehistòria que de la història.

I per això, ara els que hem passat tots els anys de la nostra vida muntada dia per dia damunt de l'encavallament de dos segles de l'era nostrada, en arribar altra vegada a l'any 30, encara que sigui a l'any 30 del segle XX, tenim una sensació que, essent tan subjectiva com hom vulgui, no deixa d'evocar intensament el passat i ens fa tot l'efecte que, passant del 29 al 30, en lloc d'avançar en el camí del temps, retrogradem, com si el present en lloc de portar-nos al futur, com és la seva obligació, ens retornés no sols al passat, sinó al passat típic i representatiu del moment particular nostrat, no sols fent-nos pensar que ja tornem a ésser a l'any 30, com si res hagués succeït, sinó fent-nos viure en aquell any que porta la data del que els nostres avis i pares ens havien pintat com la síntesi del que no teníem d'imitar ni de voler, perquè era endarrerit, per no dir ridícul i primitiu.

El centenari de l'any 30, encara que no sigui un centenari celebrat, és doncs un esdeveniment que, més que recordar-nos la fugacitat del temps i dels anys que el formen, ens fa pensar en l'etern retorn al passat i sembla que per tota festa ens faci viure dintre d'aquelles estampes plenes de caràcter, al costat d'aquells personatges tan característics, que ens va llegar aquella època que va voltar entorn de l'any 30 del segle XIX, que pels números rodons que porta va quedar condemnat a portar al llom, com un peix, el que en paraules que van començar en aquella època i avui encara duren, hom en podria dir la marca de fàbrica.

El que hi ha és que encara que aquell any que ara es repeteix precedit d'un canvi de xifres romanes, pròpies dels segles, que usen les mateixes xifres que els reis i que els papes, i un canvi de xifres aràbigues al davant, que marquen els cents, com els llibres de les cases de comerç, marcava l'inici del renaixement esponerós de la nostra estimada terra, perquè no va tardar gaire a donar els senyals de vida que tots coneixem i que han quedat consignats en la nostra història moderna, obrint i inaugurant una temporada brillant que per l'esplendor, l'èxit i el contrast amb el pobre passat, va fer quedar l'any 30 com el moment típic, que dèiem, no podem negar ni ho negaríem encara que ens matessin, que el nostre any 30, que és el que ara en aquests instants comença a passar pels nostres calendaris, encara que siguin de butxaca, per amagats que estiguin, no sols és una confirmació dels fets de la ufania que va pendre el nostre benvolgut terrer, sinó un augment fantàstic del que després de l'any 30 del segle passat va esclatar a casa nostra.

Els camins intellectuals i corporals, tant morals com materials, oberts aquells dies que viuen en la nostra vida com l'exemple palès del que ja ha passat per sempre com tot el que la mort s'emporta, i hom té de combatre i renegar, com si no hi tingués res a veure, s'han anat perllongant i eixamplant com els carrers i places de les nostres ciutats, viles i pobles, i avui podem dir amb tota la boca i amb totes les lletres que ascendim com el sol, en el ram de la civilització que és el ram més alt que la humanitat cimbreja, podent afirmar aquí i a tot arreu que l'any 30 que ara tenim damunt de la taula, si les coses no canvien en un dia, marcarà un moment de creixement en la llum de les ànimes del nostre poble, que començant a despuntar ara fa cent anys justos, ha anat augmentant de dia en dia i d'hora en hora, fins arribar a nosaltres, que pels anys que tenim ja hem vist manta generació superant a la que la precedia, perquè fins dintre la nostra mateixa vida, quan nosaltres havíem conegut tots els intellectuals que figuraven i els nostres artistes que brillaven, i ens semblava que ja els coneixíem tots i que aquells desenvolupats tenien de ser els definitius i els que donessin la llum màxima, esplendenta, acurada i fina, en sortia una altra fornada de joves i veient-los nàixer com a bolets al nostre entorn, ens convencíem de seguida que la creixença nostrada era més prometedora i complidora del que de moment ens havíem pensat amb la bona fe que ens caracteritza.

La intelligència i la sensibilitat dels nostres homes es van afinant i polint cada vegada més i la gent van naixent ensenyats, que és el millor, per no dir únic símptoma de la prosperitat i ascensió dels pobles, perquè tot el que hom ensenya i aprèn a les escoles i a les universitats o instituts d'ensenyança, no té punt de comparació possible amb el que ensenya aquesta força impulsiva que es palesa en les nacions, fentles pujar i baixar, al compàs del ritme que toca, ja que, com ens ho demostra ben clarament l'experiència manta vegada, hom té manta ocasió de veure que quan l'ensenyança particular o general està més avançada i sobretot carregada com un carro de llibres, aleshores comença l'hora fatídica de la gran decadència dels pobles, com si l'ensenyança fos més un efecte que una causa del progrés i illuminació de les terres, cosa que podem veure no sols en el ram de la cultura intellectual, sinó en el mateix ram de la cultura física, perquè per tal d'acabar dignament aquesta evocació dels dos anys 30, que entre tots dos comprenen un segle sencer, i que és una evocació que ja s'allarga massa, i podria cansar als lectors, podem dir que hem tingut ocasió d'observar que l'ascendència intellectual nostrada, que ara cantàvem i glorificàvem com es mereix, coincideix amb una degeneració física dels intellectuals que van naixent, perquè si mentre les nostres escoles intellectuals romanen endarrerides, en estat primitiu o fòssil, que és pitjor, l'intellecte nostrat puja de generació en generació, com pels graons de l'escala de la vida, tenim que la cultura física que avui diuen que està quasi tan avançada com a Anglaterra, dóna intellectuals cada vegada més petits i més prims, així com l'època passada donava aquells intellectuals alts i grossos que tots hem sentit anomenar i a alguns dels quals hem vist i encara podem veure en retrats, estàtues o en persona, tant entre els morts que hem conegut com entre els vius que coneixem i tractem, si no cada dia, molt sovint, de manera que, si a l'any 30 del segle passat l'intellecte estava a punt de despuntar i el cos creixia, com si el mortal contribuís a l'immortal, ara en trobem que l'intellecte continua pujant i el cos ja minva i es migra, com si ja hagués fet el ple, de la qual cosa no se'n desprèn de cap de les maneres que el cos no pugui tornar a pujar, creixent i engreixant-se en les generacions que vindran com també podria continuar minvant com ara, de la mateixa manera que també podria minvar l'intellecte que ara puja, creix i s'afina, o la sensibilitat que ara també està en plena creixença i efervescència, perquè parlant amb tota franquesa hm d'acabar dient i declarant que si les lleis immenses que regulen el pèndul d'aquests alts i baixos de la humanitat i dels pobles que la integren, són lleis conegudes que ja estan anotades en el catàleg dels coneixements que posseïm, encara no hi ha ningú del món que conegui les condicions exactes que les regulen i determinen els canvis paulatins o radicals que sofreixen i que són tan difícils d'explicar com el mateix origen de la vida i de la mort, perquè de segur que obeeixen al mateix principi, com tindrem ocasió de fer veure nosaltres el dia de demà que publiquem les obres que preparem, que serà quan les tinguem llestes i que ara aprofitem aquesta ocasió tan senyalada per tal d'anunciar-les o de tornar-les a anunciar com ja hem aprofitat altres ocasions, perquè no ens en deixem perdre cap per fer reclam i preparar l'atenció del públic. — FRANCESC PUJOLS

Banyeres Cardona. Vergara, 1

Feu fer els vostres gravats en la
UNIÓ DE FOTOGRAVADORS
CORTS, 481 : Telèfon 33421

BRILLANTS
TOTS TAMANYS i QUALITATS
J. ROCA
RAMBLA DEL CENTRE, 33.
Passatge Bacardi, 2.

Mirant a fora

Un Sant Francesc

La modèstia i l'economia no han estat mai les virtuts de d'Annunzio, que viu ara en la seva magnífica residència Il Vittoriale, *palau sumptuós i museu d'art, amb tots els refinaments d'una existència principesca, tal com l'ha d'entendre el príncep poeta de Monte Nivoso.*

Fa uns dies va rebre la visita de tres frares franciscans que feien la capta. Els va acollir amb els màxims honors, com qui diu muntat a cavall, i després de lliurar-los una generosa ofrena, va improvisar un discurs poemàtic davant d'una imatge de Sant Francesc, exaltant el seu entusiasme pel Poverello *amb el qual se sentia profundes afinitats.*

Els frares escoltaven una mica escandalitzats l'arenga sacrílega, fins que el més vell, no podent-se contenir, va exclamar:

— Com preteneu semblar-vos al nostre venerat Sant Francesc, vós que teniu tant d'orgull?

D'Annunzio, la cresta en batalla, pren l'arrencada amb una rèplica fulgurant:

— Vosaltres no sabeu ni us doneu compte que els espellifaments de Sant Francesc estaven folrats de porpra.

El vell monjo, com si no hagués sentit les paraules desafiadores, amb uns ullets vius i maliciosos va donar una llambregada a tota l'estància, d'un luxe trepidant, i molt suaument va respondre al poeta:

— Ja veig, ja veig en què us assembleu al nostre bon Sant Francesc. Ell tenia les mans travessades per l'estigma de la divina llaga i vés teniu les mans foradades.

La mala vida

L'Œuvre, *de París, que havia anunciat la creació del* Premi Séverine, *destinat al millor llibre escrit per una dona a favor de la pau universal, acaba de nomenar el jurat, en primer lloc del qual figura l'escriptora romanesa Elena Vacaresco, molt coneguda i considerada en els cercles de la premsa universal. Jove i elegant, no és una de les precioses de Ginebra i de les Conferències, com diuen de l'eixam de belleses que segueixen els diplomàtics en les seves freqüents reunions. Elena Vacaresco és una habitual de Ginebra per dret propi, delegada del govern de Rumania en algunes comissions de la S. de N.*

A la cinquena Comissió (Higiene, Opi i Tracta de blanques) hi ha juntament amb ella altres dames, representants dels governs del Nord, que li tenen molt poca simpatia perquè troben que no es pren prou seriosament la seva missió. Pel sentir d'aquestes dames, no lliguen amb la severitat dels seus deures humanitaris les maneres desimboltes de l'espiritual romanesa, la seva eloqüència, els seus collars de perles i els seus èxits de conversació amb els delegats de l'altre sexe. Però ella les correspon amb les seves ironies.

No fa molt, trobant-se a Ginebra, va passar prop seu la senyoreta Bonnevie, delegada de Noruega, que anava de costat amb Lord Parmon, pacifista purità i delegat laborista, discutint amb molta dignitat un problema transcendental, i la Vacaresco, senyalant la parella humanitarista, va dir als amics de la tertúlia:

— Tanmateix, senyors, prefereixo la mala vida.

Una família ben avinguda

El cap del partit conservador anglès, Mr. Stanley Baldwin, no sent pas el desig de disputar per ara el poder als laboristes. Accepta amb visible complaença el vell costum anglès de permetre que el partit contrari governi un temps a la seva manera fins que el cos electoral comenci a donar proves de tenir-ne prou. Molts conservadors descontents el voldrien més combatiu, perquè, segons ells, no entra en la regla del joc deixar massa tranquil un govern que representa la minoria del país; però els amics personals de Baldwin, quan hi ha una votació perillosa pel govern laborista, desapareixen al moment decisiu.

Es diu que si no fos per la influència de la senyora Baldwin, convençuda de l'alta missió que escau al seu marit i que sempre li retreu el seus deures patriòtics, ja fa temps que l'ex-primer hauria deixat la política per dues aficions tan diferents com la lectura dels clàssics i la cria de porcs, que l'entretenen amb el mateix interès. De moment s'acontenta amb la revenja íntima que li proporcionen les dificultats actuals del Labour *i amb esperar tranquillament que li arribi el torn.*

El seu fill, Oliver Baldwin, que va sortir diputat laborista, s'ha passat als extremistes i figura entre els trenta protestataris que s'han queixat contra Mac Donald d'oblidar les promeses del programa electoral. A una reunió d'amics a casa del líder conservador, en la qual es va sortir a parlar accidentalment de política, Oliver va dir que avui no es veia amb cor de tornar al seu districte perquè el partit havia mancat als seus deures.

— Una altra vegada — va replicar l'ex-primer — tindràs més seny i posaràs més confiança en el teu pare

Però, malgrat aquesta escena de família, alguns vius suposen que si Oliver Baldwin es va fer laborista va ésser d'acord amb la seva mare, per poder dir amb tota l'autoritat d'un diputat del partit que el laborisme ha enganyat el cos electoral, que és una manera de dir al poble anglès les mateixes paraules que ha dit al seu fill l'ex-primer Stanley Baldwin.

Civilització

Es deia davant del President Hoover que, entre tots els Estats del món, el que tenia un deute més petit amb els Estats Units era l'Estat lliure de Libèria. No deu a Amèrica més que 26.200 dòlars. Al capdavall, uns cèntims.

— Aquests negres! — diu Hoover —. Aquests negres estan encara molt lluny de la civilització.

Aquest número ha estat passat per la censura

DE TURISTA A BARCELONA DESPRÉS D'UNA ABSÈNCIA

La pròpia ciutat mirada com a espectador

Per correspondre a una gentil invitació de MIRADOR m'havia proposat escriure abstractament sobre qualsevol dels temes d'especulació política avui més candents; però en retornar a Barcelona després d'una llarga absència em sento irresistiblement impulsat a comunicar algunes de les impressions que he rebut de la vida catalana en entrar-hi de nou en contacte directe. Ho faig veritablement amb un cert temor, puix el que es perodna sense dificultat a un estrany, pot en canvi pendre's a mal quan ve d'un propi; però és que precisament potser qui es troba en millor situació per a subratllar determinats aspectes és el propi, que, allunyat durant un temps de casa, en tornar-hi sent amb major vivesa, degut a l'acuïtat dels contrastos, fenòmens que d'altra forma romandrien menys destacats.

Barcelona, la superlativa font de dinamisme de la vida peninsular — d'on han sortit en el que va de segle les més grans commocions socials i polítiques, tant les bones i renovadores com les fatals i retardatàries — dóna avui, a primera vista, la sensació d'un regne de panxacontents: èbria de satisfacció — legítima — pels seus culminants triomfs en l'ordre econòmic, material, però desentesa de la gran inquietud política (de caràcter general, de problemes bàsics) que agita poderosament tota Europa i que d'una manera singular col·loca en situació dramàtica Espanya sencera, es vulgui o no es vulgui. La importància d'un plet particular no pot ésser excusa per a donar l'esquena a problemes humans primaris, que els esdeveniments recents han col·locat en el centre amb urgència suma: la qüestió fonamental, la lluita decisiva entre la postura tradicionalista, absolutista, i els principis humanistes de democràcia, llibertat i justícia social, que són encara, i continuaran essent-ho, la base imprescindible dels països occidentals autènticament civilitzats. Em produeix l'efecte que la trista revelació, que hem rebut fa poc, que encara tenim per resoldre el problema essencial del segle XIX (la consagració política de la dignitat humana, mitjançant el reconeixement i garantia de la persona lliure i del règim democràtic) no ha causat a la massa catalana la dolorosa ferida i el crit de rebeldia que a altres llocs ibèrics. Bé prou sé que molts nuclis espirituals dirigents experimenten ací la torturant angúnia del present i la necessitat de la protesta; però a Barcelona i a Catalunya en general continua dominant el «senyorestevisme» estult que ignora o menysprea tot assumpte que no toca immediatament a la seva butxaca i pot posar en trontoll la seva tranquillitat: sense adonar-se, naturalment, que no desapareixen els problemes perquè es tanquin els ulls davant d'ells, sinó que esdevenen molt més perillosos. L'*alegre conformisme* d'uns senyors manca de poder màgic per a deturar a dintre de casa una tempesta general. Oblidar-se d'això equival a renunciar a un paper de protagonista en el desenrotllament d'un drama decisiu, i amb això a la influència en la gestació d'un nou ordre de coses, que necessàriament ha de venir; ja que malgrat el malestar actual i precisament per això hem de creure amb fe optimista en un futur més digne i just, que — sortosament — no podrà evitar la joiosa inconsciència de la petita burgesia catalana. Però la inhibició del nostre poble en aquesta magna empresa — avui en intensa encara que difusa germinació amb caràcter general a altres regions — pot retardar-la, dificultar-la de moment; i quan després, passant per sobre d'aquests inconvenients, es converteixi en realitat, tindrà de lamentar-se no haver pres participació activa en el seu desenvolupament.

És clar que en les actuals circumstàncies de restricció no es pot arribar a mudar l'actitud d'indiferència de molta gent que creu trobar la felicitat cabalment en aquesta despreocupació pels problemes polítics de primer pla; però es pot, en canvi, esforçar-se per a evitar que aquest ambient d'irresponsabilitat arribi a envair altres sectors de posició espiritual directiva. I sobretot cal fer tots els possibles per cridar vivament l'atenció envers tals temes que posseeixen la capacitat d'escalfar els més nobles entusiasmes i generositats de l'edat floreixent. En èpoques de normalitat política, vivint sobre una base de llibertat civil i d'autodeterminació social, pot ésser lícit a alguns relegar a segon pla el conreu directe de la cosa pública, limitant-se a complir amb els deures ciutadans: pot ésser just enfocar tan sols determinats problemes concrets. Però quan hom es troba abocat a caure cap a molts segles enrera, en perill de perdre definitivament les posicions de cultura i civilització conquerides en el segle passat a tan alt preu, a regressar a un estat d'absolutisme o autocràcia, aleshores per sobre de tots els altres capteniments, de tots els altres programes, sorgeix el deure capital, suprem, de portar el millor de l'activitat envers l'afirmació i defensa d'aquests principis polítics generals. Les noves generacions es diferencien dels nostres avis en compendre que per l'enorme complexitat de la vida pública actual, les paraules de democràcia i de llibertat no poden ésser un programa: aquest requereix densos continguts i saba renovada en consonància amb la tupida xarxa de factors avui en joc; però això no vol dir de cap manera que tinguin d'ésser eliminades de l'organització política. No són un contingut, no són una solució pels temes concrets a despatxar quotidianament; però són la forma, el pressupost indispensable per a abordar tota mena de problemes polítics i per a poder resoldre'ls dignament. Si per sobre de tot no es porten dissoltes a la sang les conviccions humanes generals de dignitat civil, si hom no s'exalta amb frenesí en el manteniment dels valors humans espirituals en la vida pública, no es podrà enfocar honradament cap altra missió, sigui de la mena que sigui, ni podrà parlar-se amb justificació d'aspiracions col·lectives en altres ordres, si no se sent prèviament amb força impetuosa el batec de les grans idees cimentadores de tota ulterior concreció.

El merescut succès gegantí, apoteòsic, l'homenatge de l'admiració mundial que està fruint Barcelona, la inunda de legítim orgull i felicitat; però també mostra penosament fins a quin dilatat punt gran part de la tripulació i passatge de la nostra nau pública viu en festa feliç a bord, sense preocupar-se fondament del mar tempestuós sobre el qual ha de fer via. Si de tant ha estat capaç aquest poble en l'activitat econòmica i artística, bé seria de desitjar que consagrés igualment els tresors de la seva energia a la meditació seriosa d'un afer que li pertoca tan directament com als seus parents.

LLUÍS RECASENS SICHES

Origen de la Tuberculosi

Aquesta terrible malaltia és produïda generalment per contagi i són més propenses a adquirir-la les persones dèbils. El microbi és a l'aire i en respirar passa als pulmons, on, si es tracta d'una persona dèbil, es desenrotlla i reprodueix donant lloc a la malaltia. Per això recomanen els metges a totes les persones dèbils, als anèmics i convalescents, que prenguin el **Fosfo - Glico - Cola Domènech.**

RAMON BES & C.A
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i utillatge per les Arts Gràfiques
Agullers, 1, i Via Laietana, 4. BARCELONA
Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telegràfica: DANIBES

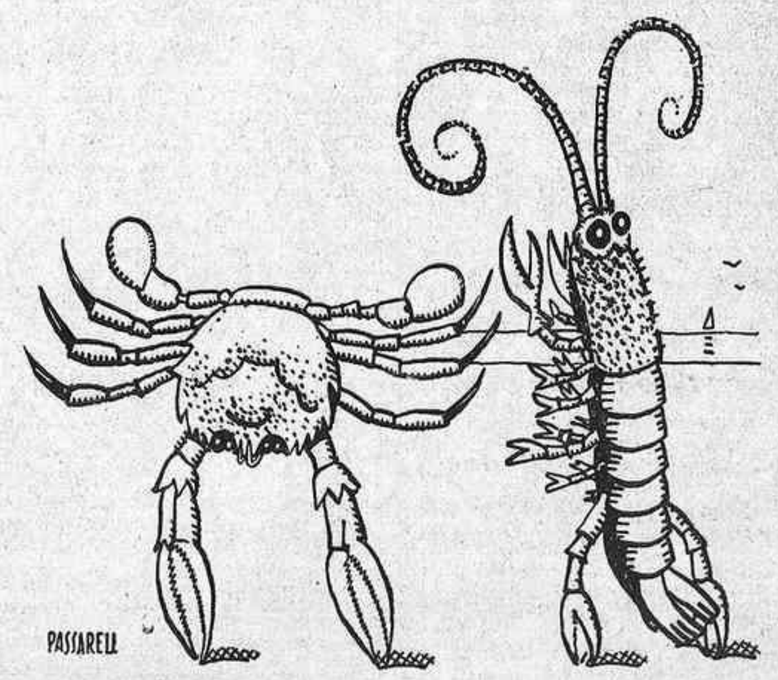

— Tu, cranc: si fossis persona i haguessis de comprar una bomba per treure aigua, compraries una «**Verta**»?
— Jo, no, pobre de mi, perquè sempre haig d'anar potes enrera.

TOS BRONQUITIS, CATARROS, ASMA, etc.
La verdadera medicación balsámica la encontrará con el uso de las
PASTILLAS MORELLO

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

EL "JOC" DE JEAN COCTEAU

Assaig inèdit de MARCEL BRION

En penetrar en un llibre de Jean Cocteau, cal abandonar prèviament totes les habituds d'esperit i de sentiment. Cal preparar-se a uns canvis d'atmòsfera que només coneixen els cabussadors i els ascensionistes, acostumar el cor a la circulació més ràpida de la sang i els pulmons a l'aflux d'un aire extremadament viu, pur i lleuger.

El fet material d'obrir un llibre, tan banal i tan pobre en conseqüències ordinàriament, esdevé, quan es tracta d'un llibre de Jean Cocteau, una transformació completa del medi, una ruptura de l'equilibri de costum. De vegades és, àdhuc, una partida cap un altre planeta, immòbil i enlluernador en un cel negre.

No és una empresa sense perills.

En l'aire rar i essencial d'aquests llibres hi ha una puixança una mica malèfica. Desprenen estranyes ombres de misteri, d'embruixament. Hom perd peu, a cada pas, sobre coronises relliscoses, s'arrapa a traïdors sortints, i quan es cabussa en una timba que atrau per la seva fascinadora beutat, queda presoner d'algues tiràniques que s'entortolliguen a les cames com els tentacles del pop ho fan amb els membres d'un pescador de nacre, lliguen el nostre cor, el nostre esperit.

Entre aquests llibres, carregats de perillosos fetillaments, el més recent, potser, és *Les Enfants Terribles*, el qual ens dóna la impressió més viva d'una ascensió sobre arestes de glaç i de diamant, d'un vertiginós descens en les glauques lluïssors d'un abisme submarí. Hom és aspirat per l'embriagament dolç i calent d'aquella cambra on els dos infants, Paul i Elisabet, juguen el "joc".

Quina estranya cambra i quin joc!

"Aquesta cambra contenia dos llits minúsculs, una calaixera, una xemeneia i tres cadires. Entre els dos llits, una porta donava a un lavabo-cuina, al qual també s'entrava pel vestíbul. El primer cop d'ull a la cambra deixava sorprès. Sense els llits, s'hauria pogut pendre com destinada als mals endreços. Capses, roba blanca, tovalloles russes escampades per terra. Una estoreta que ensenyava la corda. Al mig de la xemeneia, altivament, un bust de guix amb uns ulls i uns bigotis afegits amb tinta; unes xinxetes fixaven pertot pàgines de magazine, de diaris, de programes, representant estrelles de film, boxadors, assassins."

En aquest extraordinari desordre, els infants, abandonats a ells mateixos, viuen una existència que no té res a veure amb la dels altres éssers. Tots dos bellíssims, intelligentíssims i dotats d'una extraordinària sensibilitat, Paul i Elisabet es barallen, s'insulten, es reconcilien, empenyent fins a llur extrem paroxisme els actes i els sentiments.

El desordre de la cambra no és més que un aspecte exterior del desordre de llur consciència i de llur ànima. Són uns éssers absolutament independents de tota compulsió material o moral, incapaços de viure amb d'altres sinó ells mateixos: només accepten comparses del tot passius, com Gerard i Agata, i això per la raó mateixa de llur insignificància.

Aquests no són més que els accessoris de l'estranya peça que juguen els infants, cada nit, quan a la llinda del somni, s'abandonen al "joc".

No provem pas de definir el joc que Jean Cocteau no precisa. Es l'abandó, en certa manera, del món real, per l'entrada en una *féérié* imprecisa, un "paradís artifirial", comparable al que obren les drogues, i que és tornat accessible als infants gràcies solament a la fantasia d'aquests. Es un canvi de pla, una fugida sobre les fronteres del somni, un relliscar en la fantasmagoria. Adhuc si les modalitats i la substància d'aquest "joc" ens escapen, retenim solament la seva existència, el seu valor de fet. Crec que analitzant-lo més, hom atenyeria, en la seva essència, tot el secret de Jean Cocteau. Ens proporcionaria aleshores una "clau" de la seva obra, la combinació màgica d'aquells tresors defensats amb múltiples panys, la "xifra" necessària per llegir clarament els missatges secrets que són tots el llibres de Cocteau.

"Joc és un terme molt inexacte, però és així com Paul designava la mitja consciència en què els infants poden submergir-se; n'era un mestre consumat. Dominava l'espai i el temps; encetava somnis, els combinava amb la realitat, sabia viure entre dues clarors creant a classe un món en què Dargelos l'admirava i obeïa les seves ordres."

Refugi en el somni, creació poètica pura puix que s'acompleix sense mitjancer material, eclosió d'un món fantàstic sobre les frèvoles tiges del real, tal és el "joc" d'aquests "infants terribles", joc tràgic i mortal, en el qual s'embriaguen de falses delícies, de subtils escapatòries.

Quina serà la substància d'aquesta creació poètica? Això importa poc. "Havia

JEAN COCTEAU, per Picasso

aprés de dormir desvetllat un son que us posa fora d'abast i dóna de nou als objectes llur veritable sentit. Unes drogues de l'India haurien obrat menys sobre aquests infants nerviosos que una goma o que un portaplomes rosegats d'amagat darrera llur pupitre."

Aquesta cita em sembla particularment important, per tal com expressa d'una manera molt curiosa el procés de la poesia de Jean Cocteau. Semblant a aquests ilusionistes per als quals tot objecte és pretext per a meravelloses metamòrfosis, Jean Cocteau ens ha mostrat que no hi havia cap cosa de la qual ell no pogués extreure poesia. Quan, desdenyat, el poema pròpiament dit, el drama o la novella, modela màscares, dibuixa, construeix amb escurapipes unes misterioses formes plenes d'un tràgic secret, acompleix, en certa manera, una operació de bruixeria comparable al "joc" dels infants. El mateix que un prestidigitador, tot li és tema. Sobrepassant així, de molt lluny, els límits de la "poesia pura", ens presenta la poesia com una força absolutament desencarnada, una energia, una presència, un estat, independent de l'objecte en el qual ella es materialitza, i, en el seu grau suprem, alliberada àdhuc de tot objecte, com en el "joc", suprem punt d'arribada de l'ensomni.

Hom no sabria insistir massa sobre la significació considerable d'aquest llibre, en tota l'obra de Jean Cocteau. N'és, a la vegada, la crítica i l'eclosió. Aquesta extraordinària, aquesta única amalgama de la sensibilitat més refinada i de la intelligència més subtil, aquesta virtut poètica que no vacillo a anomenar el "geni" de Jean Cocteau, no havia trobat mai una expressió tan tràgicament prenedora.

Joc meravellós i estèril—si és ésser estèril elaborar la seva pròpia beutat i la seva única llum com un diamant—, joc de virtuós, hàbil a obtenir d'ell mateix les més complexes metamòrfosis, a elaborar sense parar, segons les línies de combinacions noves, una personalitat sempre canviant i idèntica en el seu íntim nucli.

Caldria, per parlar de l'obra de Cocteau, rependre les imatges que ell crea per designar el joc, la cambra, el tresor dels infants. L'aire que s'hi respira és aquell mateix de la cambra, "més lleuger que l'aire... aire pur, viu, on res de feixuc, de baix, de vil, no penetrava... El vici no hi hauria resistit pas més que certs microbis a l'altitud." El "joc" és ben bé aquesta creació poètica, gratuita quant a les seves intencions i als seus mitjans, deslligada de totes les activitats ordinàries, però tan real no obstant, tan intensament *creadora*, "puix que era ben bé una obra mestra el que creaven aquests infants, una obra mestra el que ells *eren*, en la qual la intelligència no tenia cap lloc i que extreia la seva meravella d'ésser sense orgull i sense finalitat".

La joia i el sofriment ofereixen punts de partida al "joc". L'exaltació de la mateixa febre li forneix un element nou. Aquesta cambra, en el seu desordre, esdevé aleshores tan patètica, tan carregada d'emoció i de drama, com un oceà agitat per la tempesta.

Com admetre, en una existència secreta i closa, d'altres éssers? Com iniciar-los al "joc"?

Els infants, en llur solitud, són units l'un a l'altre per aquell lligam misteriós i també per una mena de lligam carnal que els fa inseparables. Sols, i tots dos, travessaran la vida, portant pertot l'estranya intimitat de llur cambra. Llur destí tràgic els fa inseparables, i puix que la vida hauria de separar-los fatalment, la mort els torna l'un a l'altre, reconstitueix entorn d'ells el santuari enigmàtic de llur infància.

Aquest llibre, que pertany del cap a la fi a la més real poesia, defineix en alguna manera l'operació de creació inconscient de la qual neixen les obres mestres inacabades, els esbossos genials. Faltat de fixar-se sobre un objecte precís—és a dir, d'objectivar-se—, d'exterioritzar-se, el "joc" retorna sempre en cercle sobre ell mateix, es perd en una espiral interior, es desfà en la seva pròpia inutilitat malaltissa i malèfica. Irrespirable per a tot altre sinó ells i els dòcils comparses que hi reben, l'aire de la cambra els aïlla, i el drama d'aquests "infants terribles" serà justament el drama de la solitud necessària, de l'aïllament volgut.

Quan Paul reconstrueix amb paravents, en l'habitació gran, aquell "món clos" que era llur cambra, afirma una vegada més el seu desig d'alçar unes muralles entre el món i ell mateix, de separar-se de la realitat que contraria l'eflorescència meravellosa i fantàstica del "joc".

Veurem ací una imatge de la solitud que tota poesia crea? Aquesta solitud terrible i glaçada que estableix entre dos éssers asseguts costat per costat vastes estepes de silenci, aquest aïllament del cristall i del diamant, aquesta terrible malfiança pel que fa al món real, a les coses i als individus que torben la secreta elaboració del nostre joc"? Aquest llibre de Cocteau desvetlla més qüestions que no pas aporta respostes, i l'estimo per la seva fervor sorda i espurnejant, per aquesta prodigiosa densitat de poesia que el fa pesant com una pedra i transparent com una gota d'aigua.

Pocs escriptors moderns escriuen tan simplement com Jean Cocteau. El seu estil és d'una extraordinària nuesa. La sintaxi més neta, i aquesta llum precisa que embolcalla totes les seves paraules, ens fan pensar encara en aquells prestidigitadors que acompleixen llurs miracles *en plena llum*.

Jean Cocteau escriu, també, *en plena llum*, i és això el que dóna al seu relat, d'un "estil passional" com el dels "infants", i d'una "tensió mai relaxada", una limpidesa que contrasta d'una manera sorprenent amb la complexitat tèrbola dels sentiments.

Cap subterfugi exterior no li servirà per enfosquir el drama. El dibuix de la frase no admet pas ombres.

I, amb tot, el clarobscur d'aquest llibre és d'una tan gran riquesa de matisos que van de l'enlluernadora claredat fins a les mitges tenebres, que els estats més subtils, els més delicadament diferenciats s'hi revelen en llur pròpia illuminació.

Em recordo aleshores d'aquells sorprenents arabescos que dibuixà en el text d'*Antígona*. Quant d'aquesta pura cadena de "greques" nasqué un tràgic singular i una estranya puixança de passió?

Floreixen miracles a la crida profètica d'*Orfeu*, atabaladors misteris es realitzen entre els *Casats de la Torre Eiffel*, i les mentides de *Tomàs l'Impostor* adquireixen una veritat concreta, sobrenatural, sobre el pla poètic de les metamòrfosis perfectes.

Aquests "jocs" ens condueixen així envers unes sorprenents beutats. La creació poètica, quan troba en ella mateixa el seu únic fi i la seva única raó d'ésser, llibera una força d'expansió capaç de recórrer, des de les vores extremes del còmic fins els alts espadats tràgics, una gama d'expressió prodigiosament variada.

No veure en aquests "jocs" més que un divertiment artístic, sense conseqüències, seria negligir la puixança explosiva, la virtut d'esclat que contenen. "Els éssers singulars i llurs actes asocials són l'encant d'un món plural que els expulsa. Hom s'angoixa de la velocitat adquirida pel cicló en què respiren aquestes ànimes tràgiques i lleugeres."

Ja en el desordre de les ànimes i de llur decoració, es componen els primers elements d'una arquitectura, les cèllules primordials d'un món poètic ordenat segons les seves lleis pròpies i en funció del seu propi fi.

Aquest llibre, en el qual la claredat de l'estil i la limpidesa de l'anàlisi desenrotllen un vertigen nou, posseeix la beutat immòbil i frenètica, pura i palpitant, dels gestos tràgics deturats en llurs moviments. La seva simplicitat mateixa l'acreix d'un patètic inconegut, tot per sota, en enlluernants confessions, en confidencials reticències. L'emoció i l'angoixa amb què ens copsa vénen d'aquells llargs silencis suspesos entre les frases essencials, d'aquells vastos marges blancs estesos entre els sentiments, entre els éssers.

MARCEL BRION

Agència exclusiva per a la venda de

MIRADOR

Societat General Espanyola de Llibreria, S. A.

Barbarà, 16 Telèfon 12781

BARCELONA

LA ROSSA DEL MAL PEL

TOTA UNA SENYORA NOVEL·LA S'envia a fora contra reembors

Llibreries i Quioscos, preu: 4 pessetes. — Dipòsit: Llibreria Central, Muntaner, 42

No badeu i compreu-la abans no s'exhaureixi!!

El Primer Full Groc

La comtessa de Noailles acostuma donar uns grans sopars als quals assisteix el més granat que dintre del ram d'artistes i literats hi ha a París. Sembla, però, que en un moment donat, els habituals a aquests àpats van sentir la temptació irresistible de tenir per veïns de taula alguns sobrerealistes. Pels sopars de la comtessa de Noailles havien desfilat tota una renglera de prestigis, però allò que se'n diu un sobrerealista de bo de bo, ningú n'havia vist cap.

—Estiguin tranquils — va dir la comtessa—. Pel sopar vinent, tindrem sobrerealistes i *bécasse flambés*...

Tal dit, tal fet. Els senyors Péret i Aragon foren convidats i la seva presència a

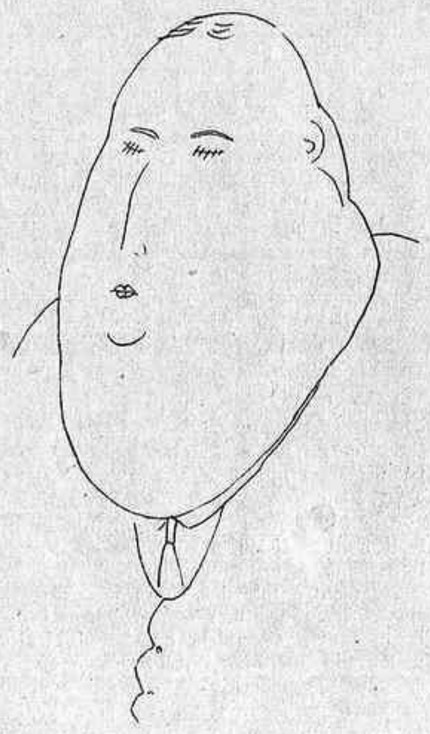

SEBASTIA GASCH
vist per J. M. de Sagarra

la taula de la senyora de Noailles fou rebuda amb una viva curiositat. Tothom esperava que dirien o farien alguna cosa extraordinària, però, res: els senyors Péret i Aragon menjaven en silenci i escoltaven amb un aire absent els mots d'esprit i les delicades remarques dels altres comensals. Va arribar l'hora del cafè, i els famosos sobrerealistes encara no havien dit aquesta boca és meva. Tot d'una, però, el senyor Aragon es va aixecar.

—Ara en farà una de les seves...—va pensar tothom.

Evidentment, la va fer. Es va acostar a la comtesa de Noailles, que presidia la taula amb una gran majestat, i, sense dir-li paraula, li va ventar una bufetada tan forta, que la senyora comtessa va caure de la cadira.

Naturalment, els senyors Aragon i Péret van tenir de fugir cames ajudeu-me.

* * *

Potser aquesta anècdota, que ens va contar Salvador Dalí, té més de llegendària que no pas de real, però així i tot pot servir per demostrar una mica com les gasten els sobrerealistes de París. Comparats amb ells, els sobrerealistes d'aquí són de pasta d'agnus. El sobrerealista barceloní es distingeix per una irresistible tendència a anar a pendre cafè, cada dilluns, al Colon, i a escriure sobre paper groc quan ha de dir unes quantes coses estridents. Aquests són els signes exteriors més remarcables de la seva activitat. No obstant, cal dir que demostra molta més energia i continuïtat en la maniobra de pendre cafè, cada dilluns, al Colon, que no pas en la d'escriure coses importants sobre paper groc.

Altrament, els sobrerealistes barcelonins ofereixen, encara, una altra particularitat: que no son sobrerealistes. Val la pena d'assenyalar aquest petit detall, desconegut per la majoria de l'opinió del país.

* * *

L'aparició del número 1 dels *Fulls Grocs* dóna actualitat a aquestes ratlles. Els amics Lluís Montanyà, Sebastià Gasch i G. Díaz Plaja, que són els autors dels articles que publica el full groc, sembla que no s'han proposat altra cosa que donar-se la satisfacció — privilegiada — de poder escriure en lletres de motllo allò que realment pensen. En aquest aspecte, Sebastià Guasch, sobretot, s'ha destacat amb una magnitud que seria injust de silenciar.

Nosaltres no tenim res a dir amb aquest full groc ni amb tots els fulls grocs en general. Es més: sentim una irresistible simpatia per aquesta mena d'aventures i, si la posició ens ho permetés, no faríem pas altra cosa que escriure *galéjades* d'aquest ordre.

No obstant, ens fem perfecte càrrec que l'exercici d'aquest esport comporta un perill. Es el de pendre's la cosa molt seriosament i creure en la seva possible eficàcia.

No. Aquestes expansions literàries no han de voler tenir altra eficàcia que la de divertir els que les escriuen. Hi ha una mena de satisfacció sensual a poder dir públicament una gran inconveniència. Als amics Montanyà, Gasch i Díaz Plaja, els he de retreure aquesta manca d'humor, d'alegria, que destilla el seu manifest. Els seus articles no tenen l'empenta àgil, riallera, irreverent, de la bona joventut. Es a dir: negligeixen totes les qualitats verament simpàtiques i positives d'una obra de joves i, en canvi, n'aprofiten tota la part negativa, o sigui aquest imperdonable to de suficiència i aquesta mena de convicció íntima de dir unes coses terriblement sensacionals.

* * *

Quan algú té ocasió d'escriure en una fulla d'aquestes que ni les signatures que ni ha al peu dels articles els acaben de treure l'aire de fulles clandestines, ha de fer tots els possibles per aprofitar-se degudament d'aquesta posició excèntrica que se li ofereix. Un home amb una mica de fantasia pot treure resultats meravellosos d'una situació semblant. Es el que no han fet els amics Montanyà, Gasch i Díaz Plaja. Es poden dir coses molt més fortes, de molta més audàcia que les que han escrit els nostres amics. Però cal dir-les amb cara de salut, de bon humor, i no amb un aire preocupat i professoral.

Ben mirat, però, això són no més qüestions de forma i potser els autors del *Full Groc* ens podrien demostrar que estan carregats de raó en adoptar l'actitud que han escollit.

JOSEP MARIA PLANES

Un plebiscit

No fem cap anunci, però sembla, amics, que ha arribat l'hora de comprar *Fanny*, la novella de Carles Soldevila, o almenys de llegir-la.

Pobre Fanny! Quin espectacle! La seva figura delicada, frívola i frèvola ha hagut de prestar-se a representar el personatge principal en aquesta mena de martiri de San Sebastià. Quatre arquers de cella espessa, ànima conturbada i moral ferrenya disparen constantment sagetes emmetzinades contra el cos graciós de Fanny, contra el seu pit gonflat i amorós, contra els seus flancs de reina, contra les seves cames dignes de Diana.

Els neocatòlics d'*El Matí*, aquests catòlics arribats al catolicisme per via del esnobisme i la sensualitat, han llençat contra *Fanny* tota la «Summa» de Sant Tomàs. A hores d'ara tots l'han llegida i d'aquesta lectura feta per obligació n'han pervingut per a aquests neocatòlics tan ben vacunats en matèries sexuals catàstrofes morals inimaginables. I comentant aquesta obra s'ha parlat de pornografia. Pobre Fanny! Ella ensenyava les cames per a guanyar-se la vida i amb aquestes cames va relliscar i va caure. I els homes d'*El Matí* l'apedreguen, convençuts de llur suficiència i autoritat moral. Pobre Fanny Comas! Pobre Paquita!

¿Com deu imaginar aquesta gent el panorama d'una literatura? Un dia descriurem aquest panorama — dispensa, lector, aquesta metàfora horrrible que el mot panorama implica — i es demostrarà que la gent d'*El Matí* desitja veure aquest país submergit a les profunditats del més negre obscurantisme, aquell mateix obscurantisme del qual tant es parlava anys enrera i que semblava mort i dissecat. Aviat tot això no es podrà dir tot rient rient com ara. Aquests neocatòlics resuscitaran la forma més antiquada d'anticlericalisme. Es una profecia que ens permetem avançar. Se n'endevinen innúmeres senyals. I tot per culpa d'uns aficionats. A cap ciutat d'Europa, començant per Madrid, es podria contar una força moral al voltant d'una obra d'art com *Fanny*.

Del nostre record cap llibre havia assolit la popularitat de *Fanny*. El llegeixen i comenten els literats i el públic. Llegir *Fanny*, donar el braç a la senyoreta Fanny, és una obra de cavallerositat i de ciutadania. Llegint la història de Fanny, centenars de lectors se senten animats d'un estrany instint jordià i voldrien matar el drac verd i llepissós i pudent d'alè que es vol fer uns escuradents amb la tíbia i el peronè de Fanny.

Llegir *Fanny* és un p'ebiscit polític.

CAMISERIA FITÓ BARCELONA

ARTICLES DE PUNT A BON PREU

Jaume I, 11
Telèf. 11655

¿Ja us heu adonat que s'està exhaurint

L'Almanac de Catalunya de la Sardana?

Magnífica portada de l'Opisso.
Informació gràfica i literària de les meravelles de l'Exposició.
Selecta col·laboració.
Magnífiques il·lustracions.
Retenció del més sobressortint.
Arxiu del llibre i del teatre.
Ballets i rondalles.
Sardanes:
«El pardal», de Pep Ventura.
«Rosa roja», de Pep Casanoves.
«La Xiroia», de J. Murai.

COL·LECCIÓ POPULAR LES ALES ESTESES • :: Dissabte, dia 11, sortirà el volum XV **L'ESTUDIANT DE LA GARROTXA** Novel·la de JOSEP BERGA I BOIX : 1 pesseta

(c) Ministerio de Cultura 2006

I EL TEATRE

LA SETMANA TEATRAL

Teatre simbòlic en vers

Antonio Machado, segons confessió pròpia, ha collit les *velles roses del jardí de Ronsard*. Com Rubén Dario — també segons Antonio Machado. Ho diu de Rubén Dario amb les mateixes paraules amb què ho diu d'ell mateix: *ha collit les roses de Ronsard en els jardins de França.*

Sóc clàssic o romàntic? — es pregunta Machado en el *Retrato*, que a manera de pòrtic encapçala el seu llibre *Campos de Castilla*. I ho pregunta sincerament i sin-

ANTONIO MACHADO

cerament confessa que no ho sap. Però el propòsit inicial, davant la forma, és clarissim. Antonio Machado voldria deixar els seus versos com deixa el capità la seva espasa:

famosa por la mano viril que la blandiera,
no por el docto oficio de forjador preciada.

Classicisme i romanticisme. Classicisme de la plèiade castellana i romanticisme filtrat a través d'aquest classicisme. Aquests versos de Machado se'ns posen davant dels ulls com un exemple:

Hay en mis venas gotas de sangre jacobina,
pero mi verbo brota de manantial sereno.

Altrament, aquest exemple sol classifica de seguida la poesia d'Antonio Machado dintre el corrent simbolista primari. Hem escrit primari per tal de diferenciar aquest simbolisme del simbolisme, de matisos múltiples, de la famosa escola poètica francesa que irradià influència arreu.

Machado és, avui, el mateix poeta de *Soledades y Galerías* i de *Campos de Castilla*. El simbolisme que caracteritza les seves primícies, ara que la fruita és madura lliga, més subtil, els versos del poeta de la Manxa.

* * *

I bé; aquest simbolisme, traslladat a l'escena, dóna un bon resultat?

Precisament, un d'aquests dies hem acabat la lectura d'*Amphitryon 38*, de Jean Giraudoux. Amb procediments purament simbolistes, amb personatges enterament simbòlics, Jean Giraudoux aconsegueix fer d'*Amphitryon 38* una obra profundament humana. Si bé els personatges són simbòlics, Giraudoux els fa parlar com a gent enganxada a les coses d'aquest món. Tots s'expressen amb una senzillesa i claredat admirables. El complex psicològic d'*Alcmida* és un veritable tipus representatiu de la dona sana d'ahir, d'avui i — per què no? — de la de demà. D'intel·ligència voluntàriament limitada, no la preocupen gens ni mica els transcendentalismes que el mateix Júpiter — perfecte tipus representatiu del que vol introduir-se plenament dintre el complex femení per tal de saturar-se plenament — intenta d'infiltrar-li. *Amphitryon 38* és un cant valent i intel·ligent al *couple* sa i humà, sense filtracions de cap mena.

Aquest propòsit de l'autor d'*Amphitryon 38* demanava gairebé necessàriament, el simbolisme de procediment. Hi encaixa perfectament. Tant, que una vegada l'espectador intel·ligent ha entrat de ple dintre el propòsit de l'autor, es deixa portar sense cap mena de resistència pels camins i al resultat que l'autor es proposa.

Obra simbòlica de procediment, no pas de llenguatge. Simbolisme intern, implícit, no pas simbolisme extern, explícit.

* * *

Hem portat aquest exemple perquè ens ve com l'anell al dit per a punt de partida d'una comparació purament externa amb l'última obra teatral dels germans Machado: *La Lola se va a los puertos.*

Els germans Machado han escrit en alguna banda que Andalusia que ha sabut ésser tantes coses i assimilar tants d'elements exòtics i on tantes injeccions racials han pres peu i donat la seva flor i el seu fruit, no ha d'avergonyir-se d'haver estat *alguna vegada* una mica gitana.

Aquesta declaració gairebé ens estalviaria de dir que la quarta obra teatral dels germans Machado — començaren amb *Julianillo* i seguiren amb *Juan de Mañara* i *Las adelfas* — no ens presenta pas una Andalusia colorida, gitanesca i flamenquíssima, tal com ens l'havem d'imaginar forçosament els que la coneixem únicament per referències diguem-ne literàries. Sinó una Andalusia normal, amb *cante*, naturalment, i vistosa però sense estridències. Coincidim amb la crítica madrilenya. Segons E. Díez Canedo, totes les qualitats són agudament, clarament andaluses, però, contínuament trobem el matís com una advertència que, sota la superfície vistosa, corre la vida profunda.

La simple i descarnada peripècia escènica de *La Lola se va a los puertos* és vulgar, més aviat vulgaríssima. Si la darrera obra dels germans Machado restés limitada a aquesta peripècia, diríem simplement que *La Lola se va a los puertos* amb bon vent i barca nova. Però una cosa fa simpàtica la temptativa dels germans Machado. I és precisament aquell simbolisme del qual parlàvem. Simbolisme que, en aquest cas concret, pot salvar una obra, en donar-li uns valors primordials.

* * *

Deixant de banda la nostra opnió personal sobre si aquests valors primordials són de bon gust o mal gust, direm que la *Lola* representa el cant «etern i fugaç al mateix temps». Com a personatge de drama la *Lola* pot incorporar quelcom que és passió i sentència, com justament remarquen els germans Machado; però en aquest sentit no ens arribaria a interessar, precisament perquè la seva actitud seria injustificada sense l'encaix amb la primera representació.

Y esta Lola ¿ quién será — que así se ausenta, dejando — la Isla de San Fernando — tan sola cuando se va? —

Aquesta poesia inicial de Manuel Machado és la clau de la comèdia: La Lola és:

Todo el cante de Levante — todo el cante de las minas — todo el cante... — desde Diego el Picaor a Tomás el Pepelista.

O sigui: simbolitza tot un estat d'ànim agudament sentimental real o possible. Romanticisme en un cert sentit.

No sabem si algú haurà objectat als germans Machado que aquest simbolisme potser és exagerat. Els autors evidentment podrien justificar-se observant que han passat la seva joventut a la soledat de la Manxa, que no són andalusos.

* * *

La vulgar peripècia escènica i el fons simbòlic de la comèdia no estan lligats prou hàbilment perquè l'espectador els pugui seguir amb comoditat. D'altra banda, el simbolisme és tan subtil que hi ha el perill de confondre'l amb la simple anècdota. Nosaltres creiem que la solució estriba en qüestions de procediment. I per reforçar aquesta opinió citem com a model *Amphitryon 38*. Naturalment que aquesta obra de Giraudoux no pot donar fet el procediment, però pot suggerir-lo. La presentació, d'altra banda, en una obra la vàlua primordial de la qual és la part simbòlica, és clar que no pot ésser realista: aquí s'imposa l'adopció dels principis que hem convingut anomenar de la teatralització del teatre.

RAMON PEI

El Teatre Soviètic

Apuntats, en l'article anterior, els principis de la teatralització del teatre segons Tairov, ens resta parlar de les realitzacions d'aquest *régisseur* al teatre Kammerny, de Moscou.

No era pas una tasca fàcil presentar aquestes innovacions a un públic habituat, segons els crítics i els comentaristes, a escoltar inacabables abstraccions estètiques.

Els primers signes de canvi aparegueren durant la temporada teatral de 1923 - 1924. Del llenguatge abstracte de l'estètica teatral, Tairov passà a l'idioma de la vida contemporània. La seva concepció del teatre era aquesta: no havia de presentar-se una acció oposada a la vida, o simplement separada d'ella, sinó que havia d'ésser una part de la vida, un retall de la vida.

Deu anys de rica experiència teatral havien fet de Tairov un home ben equipat per a la nova tasca. Segons el comentarista rus Lozowick, Tairov ha sabut teixir, dintre la fórmula del moment «explotador contra explotat» tota la gran varietat de tipus humans: pares i fills, amants i amics.

El primer assaig d'aquesta nova orientació fet amb *Tempesta* d'Ostrovsky, no reeixí. La crítica volgué demostrar a Tairov que era inútil, que el públic no el seguiria. Les habituds havien posat unes arrels molt fondes. Però Tairov no es desanimà. Retocà ací, amplificà allí de la peça i la tercera versió del drama aconseguí un gran èxit.

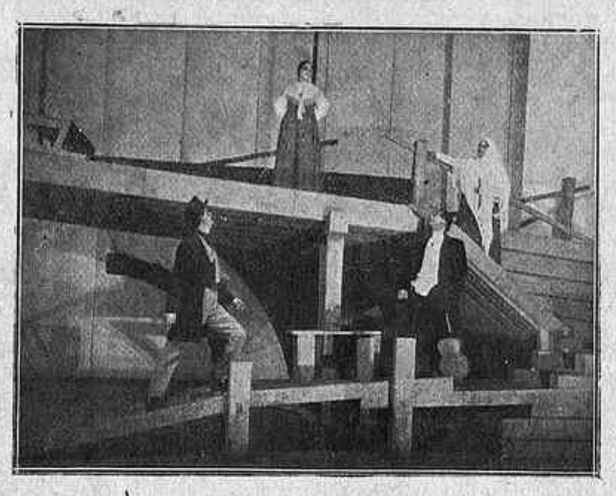

«La Tempesta» d'Ostrovsky al Teatre Kammerny de Moscou

La *Tempesta* us presenta una dona jove, sensible i afectuosa, casada amb un home feble i ambdós sota la fèrula de la mare d'ell, dona autoritària, intolerable i intolerant. Dintre aquesta atmosfera ofegant de misèria i de baixesa, cercant la bellesa i la simpatia, que ella no troba pas, la jove casada finalment es mata quan, havent estat abandonada pel seu marit, ha gosat donar la seva afecció a un altre home.

Aquesta obra s'avenia perfectament a ferne un pamflet o una simple reconstrucció històrica. Era cosa fàcil. Massa fàcil per un home com Tairov. No caigué a aquesta temptació, i en féu un espectacle tan expressiu des del punt de vista estètic com significatiu des del punt de vista social. Com el lector pot constatar pel gravat que il·lustra aquesta informació, els decorats de Stenberg i Medunetzky, inspirats per Tairov, són escombrats de tot detall inútil. simples construccions de fusta, en forma de rectangles, de semi-cercles, posades horitzontalment, diagonalment o verticalment. Aquestes construccions poden ésser utilitzades de maneres diverses, sigui per representar un pont, un plafó, un mur, etc.

* * *

De les produccions de 1925 - 1926, *Kukirol, Rosita* i *El simi pelut*, l'última és indubtablement la més important. El motiu d'*El Simi pelut* d'Eugeni O'Neil ens l'explica ell mateix: «El motiu d'aquesta peça és el mateix, molt vell, que ha estat i serà sempre el motiu de tots els drames, és a dir, l'home i la lluita amb el seu destí.» En aquesta obra d'O'Neil el destí pren la forma de la societat en la qual vivim, amb les seves mentides, amb les seves lleis i la seva divisió de classes. *El simi pelut*, representat als escenaris americans perd tota la causticitat que té, a pesar de la teoria fatalista de l'autor. En canvi, representada al teatre Kammerny, i sota la múltiple direcció de Tairov, aquesta causticitat intrínseca es torna violentament explosiva. I en lloc de partir de «la lluita de cadascú amb si mateix», Tairov parteix de les significacions possib'es, més amagades i més profundes del text i en fa una obra patèticament tendenciosa. Tairov presenta teatralment les dues capes de la societat, irrevocablement dividides i, en el fons, l'individu solitari amb una ràbia sorda i una impotència tràgica, lliurar una batalla desesperada contra els límits de la seva pròpia natura i la potència de l'order establert.

Aquestes presentacions de Tairov al Teatre Kammerny, culminen amb *Antigona* de W. Hasenclevor, traduïda i adaptada per Gorodetzky. L'*Antigona* era, des del punt de vista de la *mise-en-scène*, la producció més ambiciosa des de la nova orientació del teatre.

«*Antigona* — diu el seu autor — era per mi el missatger de l'ideal de l'emancipació i de la fraternitat en el desert de la mort i de la violència.» Escrita l'any 1916, era una protesta contra la guerra mundial. Els retocs de Tairov i Gorodetzky feren més directe aquest missatge. Però aquest és el caire tendenciós. I n'hi ha un altre estrictament literari i és rehabilitar la tragèdia com a forma dramàtica important i provar els seus drets d'existència dintre un repertori contemporani. Tairov ha intentat de revestir aquest tema clàssic del patètic revolucionari del seu temps. Tairov pensà de crear un espectacle sintètic i monumental en el qual cada element, decorats, dicció, gestes, música, estarien subordinats al ritme essencial i a la construcció de la peça.

R. D.

LA MUSICA

"Cosi fan tutte"

Es innegable que la música de Mozart evoca, amb la màxima intensitat, tot allò que entenem pel segle XVIII. Però també és cert que no hi ha compositor que s'hagi allunyat més de fer música descriptiva. Un Wagner, a les seves òperes, molt sovint té la música més prop de les decoracions que dels personatges; i més prop de la indumentària dels personatges que de l'ànima llur. A l'inrevés, Mozart, quan fa música escènica, mai no s'aparta del moviment interior de les ànimes, i si, de vegades, la música agafa una qualitat palpable, és per un impuls enèrgic de dintre enfora, com passa a molts moviments interiors que mouen diversos gestos externs.

Aquest punt de vista musical permet a Mozart de fer alhora música pura i expressiva, de poder emprar les formes més arbitràries de l'òpera tradicional sense que en pateixi la veritat dramàtica. Operant amb la matèria fluida del sentiment en marxa el pot fer passar pels canals que li convinguin i fer-lo rajar per on li sembli; com el fontaner que obliga l'aigua a muntar en brollador i caure en garbes d'una elegància estudiada.

Per això Mozart a les seves òperes, i principalment en *Così fan tutte*, triomfa precisament allà on els altres, més externament teatrals, fracassen. En els conjunts. Hom resta meravellat davant dels tercets i quartets on la transparència de l'estil deixa percebre la més excellent qualitat musical amb la més justa i ben dosificada emoció.

L'orquestra, sense mai atropellar l'escena, sempre va seguint l'acció i comentant-la; combina meravellosament amb les veus; com les veus es combinen entre elles. Cap compositor com Mozart ha tingut el talent d'equilibrar els diversos elements que formen una obra, de manera que formin un conjunt sense que cap d'ells perdi la seva individualitat.

I això és degut a la divina transparència dels seus procediments. Mai cap desmesura brutal o sentimental li fa passar davant una cosa d'altra; mai comet aquelles injustícies maternals que han sovintejat tant en els compositors del segle XIX ençà. Mai no oblida que, quan hom fa música, abans de tot ha d'ésser un músic. Tot ho veu a través de la música. A l'inrevés dels compositors romàntics que veien la música a través de tot.

Così fan tutte no és tan arrodonida com *Le nozze de Figaro*; però, a estones, m'interessa més. Jo crec que, per a un músic modern, és més interessant el seu estudi. Degut a l'índole del llibret — un xic mediocre —, Mozart contínuament ha de fer música de conjunt vocal i moure's dintre la gama d'un sentiment entre melancòlic i humorístic, amarat de tendresa, molt difícil de sostenir.

Ara bé; jo crec que el problema dels conjunts vocals s'ha de tornar a plantejar dintre de l'estil dramàtic modern. L'òpera wagneriana i post-wagneriana va abolir-lo. Wagner, però, no va deixar d'emprar-lo sempre que li va convenir; però sense trencar cap motllo antic. De totes maneres, de procediment normal que era, el conjunt de solistes ha esdevingut una cosa d'excepció que es reserva per a un moment donat molt de tard en tard.

I cal preguntar-se, tenint present que l'art líric musical és precisament una perllongació del teatre poètic; és a dir, aquell que vol fondre les ànimes dels protagonistes en una emoció conjunta; cal preguntar-se si precisament el conjunt, duo, tercet, quartet, concertant, etc., no és precisament el m ment més peculiar de l'òpera; el moment que l'òpera és més ella mateixa. Si fos així, caldria donar la raó als mestres antics, que precisament tendien a centrar els seus esforços envers la construcció d'aquestes arquitectures sonores. I els llibretistes ja construïen les obres de forma que es donessin situacions adequades.

Totes les objeccions que poden fer-se contra aquesta opinió es basen en criteris realistes o veristes; però, posats en un criteri així, ¿què més anti-real que el fet de cantar els personatges d'una acció?

No; l'òpera ha estat sempre una manifestació de sobrerealisme, de superació de la veritat física per una altra veritat psicològica. Es una pura abstracció d'art. Una síntesi arbitrària i plena de sentit.

I és precisament perquè té aquesta propensió als procediments més arbitraris de l'art líric que Mozart és potser el millor músic de teatre que mai hagi existit. I Wagner, tot i essent més evolucionat i més fort, peca sovint de minuciós i esllanegat, per l'afany de no ser fals. Com si la veritat en l'òpera hagués de ser com la de les decoracions i el vestuari. La veritat s'ha de trobar a la música.

ROSSEND LLATES

1830 - 1930

En aquest any de gràcia de 1930 s'escau el centenari del romanticisme: 1830 - 1930.

Sembla que totes les revistes literàries i àdhuc les polítiques, preparen números extraordinaris sobre aquest moviment.

Els homes de lletres — sobretot els que tot sovint no es poden estar de proclamar que pateixen veritablement aquesta vocació com una altra, que és la vocació de l'Art, amb A majúscula —, si els preguntessin: «¿A quina època hauríeu desitjat de viure?», segurament us respondríeu: «l'any 1830».

Per què?

Els dramaturgs tenen la resposta facilíssima: Perquè cada peça era un esdeveniment.

* * *

Tanmateix... ja durant l'època rabiosa del romanticisme el doctor Esquirol publicava un quadro estadístic de la follia en el qual el lector curiós retrobarà en substància la matèria moderna de tants drames i de tantes comèdies: Heu-vos-el ací:

Folls per amor: homes, 2; dones, 60. Folls per política: homes, 48; dones, 3; Folls per pèrdua de fortuna: homes, 27; dones, 24.

* * *

En molts drames moderns el lector perspicaç trobarà que, substancialment, no ha canviat res. Absolutament res. Només cal fixar-s'hi una mica per arribar a aquest convenciment.

L'any 1830 Rodolf — era el nom més famós — quan es matava per amor o matava per glòria emprava almenys un *yatagan*. Bob, l'heroi del 1930, en té prou amb un browning.

L'any 1830 una simple lletra d'amor era de comèdia, calia almenys haver vençut en trenta duels a floret. L'any 1930, els nostres herois van a apendre de floret i el practiquen en un club de golf.

L'any 1830 un simple lletra d'amor era capaç de provocar una veritable follia d'amor en un drama. L'any 1930 la lletra d'amor és la cotització de Borsa o la llibreta de xecs.

L'any 1830 hom comprava *Les Orientals* o la tragèdia *Hernani*, de Víctor Hugo. L'any 1930 hom compra una guia gastronòmica o *Pirateria*.

* * *

D'altra banda, si molts autors moderns enyoren els esdeveniments teatrals del 1830, gairebé tots el autors d'aquella època, si tornessin al món algunes hores, es lamentarien l'haver nascut cent anys massa aviat.

Vegeu sinó:

Alfred de Musset quedaria parat en veure que formen part del repertori obres declarades irrepresentables quan ell vivia.

Víctor Balaguer, Zorrilla, Calderón de la Barca, beneïrien, de bracet amb l'Enric Borràs i Morano, l'època del maquinisme, del realisme i de l'avantguardisme.

Etc.

C.

TEATRE TALIA

Gran Companyia de vodevil i teatre modern

Avui, dijous, tarda, a les quatre i mitja:

Tot per l'herència

i extraordinària representació del famòs sainet:

L'adroguer del carrer Nou

Nit, a les deu. Debut de l'eminent primera actriu MERCE NICOLAU amb l'estrena de la tragicomèdia en quatre actes, de J. A. Mantua

EL PARADÍS ARTIFICIAL

Fastuosa presentació. Decorat nou dels tallers Muela.

Divendres, dissabte nit i diumenge tarda i nit: «El Paradís artificial».

Teatre Català Novetats

COMPANYIA CATALANA

Direcció: C. Capdevila

Avui, tarda. **Espectacles per a infants:**

Els Pastorets

d'En Folch i Torres, amb els **Reis Màgics** i obsequis a la gent menuda. Nit. **Tertulia Catalanista:**

Senyora àvia vol marit

Dilluns vinent, estrena de la comèdia del mestre Russinyol: **MISS BARCELONETA.**

TEATRE NOU

Companyia dramàtica dirigida per E. BORRAS

Primera actriu: ENRIQUETA TORRES

Avui, dijous, tarda:

La vida es sueño

Nit:

El Caudal de los Hijos

Divendres, nit:

El Caudal de los Hijos

Teatre Català ROMEA

Companyia VILA-DAVÍ

Un èxit sorollós ha sigut la comèdia en tres actes

La sorpresa d'Eva

del dramaturg Millàs-Raurell. Èxit de execució. Èxit de presentació.

Tots els dijous i diumenges, tarda:

ELS PASTORETS, en Belluguet i en Bieló

es la millor obra del **Teatre d'Infants.** En Belluguet i en Bieló son els amics de la mainada. Presentació mai vista. Preus populars.

OLYMPIA

CIRQUE D'HIVER

Avui, dijous, nit, a les 10'15. El programa de Circ més formós que s'ha vist a Barcelona. Totes les grandioses atraccions. Exit immens de **Powell, Scarlet, Les 8 Faludy's, Joe Rienchen.**

Demà, divendres. **Esdeveniment únic.** Tres formidables debuts i presentació de la meravellosa

Pantomima còmico - aquàtica de SCHNEIDER

Gran Teatre del LICEU

Avui, dijous, a les 9'30. Ultima funció d'òpera, comiat de la cèlebre Compagnie Allemana. Darrera representació de la joia musical de Mozart

Così fan tutte

Dissabte. Presentació de la famosa Companyia de Ballets de la cèlebre

Anna Pavlova

Diumenge, dimarts i dimecres, funcions per la famosa Companyia de la PAULOVA.

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

ESTRENES RECENTS

Diner. - Càstic. - Angel Pecador. - Trafalgar. - Drama del Mont-Cervin

Amb certa impaciència havíem esperat l'estrena ací de *Diner*, adaptació de la novella de Zola a la pantalla, deguda a Marcel L'Herbier. La crítica francesa ha senyalat unànimement questa obra com una gran realització del famós cineasta, i tothom que segueixi, encara que de lluny, l'activitat cinegràfica del país veí, sap com Marcel L'Herbier hi és reconegut com un

CORINNE GRIFFITH

dels més genuïns representants del geni francès en el cinema.

Diner no ens ha engrescat; és poc homogeni. Una obra d'art ha de convencer integralment; és la visió de conjunt que ha d'impressionar favorablement, i *Diner*, a desgrat de bellíssimes escenes, és massa desigual. M. L'Herbier és un home ple d'idees, i aquestes les ha endossat — a voltes un xic gratuitament — en el curs del seu film, que interessa perquè — això sí que en justícia cal reconèixer-ho — és original. Es un film diferent de's altres, acusa una personalitat específica que si presenta alguna afinitat, potser és amb la del seu compatriota Abel Gance, per bé que aquesta, al nostre entendre, és més puixant i interessant.

La tècnica per la tècnica ja no ens interessa. O fem *film d'objectes*, o film anecdòtic, i aleshores no confonem els gèneres. Creiem que M. L'Herbier peca per aquest cantó. El film triomfa lluny de tot malabarisme; exemple: *Ombres blanques, I el món marxa, Torrents humans*, etc.

El que és un èxit és haver comunicat al moviment de la cinta el ritme frenètic a gran tensió de la vida de l'alta finança.

Al costat d'un film com aquest, que és singularment ambiciós i que, per tant, condiciona la nostra tessitura exigent i difícil, un film com el que el rus Wasnheck ha fet per a la Ufa, *Càstic*, sorprèn per la precisió aportada en la realització. Esperàvem, això sí, trobar aquí més personalitat, justament allò que tot seguit s'imposa en *Diner*, però no és així, *Càstic*, obra d'un rus, és un film fortament influenciat per l'escola americana. La interpretació, per exemple, a la davantera de la qual cal esmentar la magnífica tasca de Suzy Vernon, s'inspira en els mateixos principis de naturalitat i de vericitat, que assegura l'èxit i la simpatia de tantes cintes americanes. Cal lamentar el de sempre, el convencionalisme de la intriga, que el final acaba d'esguerrar.

Si això que acabem d'escriure es pot dir de tantes pellícules, en canvi, a propòsit d'*Angel pecador* caldria invertir els termes i no dir doncs: llàstima de final, sinó al contrari: sortós final. Aquest film, que és el més bell film d'aquesta última quinzena, conclou d'una manera tan digna i honrada que això sol us fa amable la resta. Com que en aquesta pàgina i en un altre lloc es parla d'aquest bell film, no volem insistir més, el que ens permetrà encara dir quatre paraules de dos films suara estrenats.

Ens irriten els films històrics i espectaculars, ens molesta l'estil declamatori ací com arreu, però convenim de grat que *Trafalgar* és un film que evita els esculls propis d'aquest gènere cinematogràfic i constitueix un bell espectacle recomanable. Corine Griffith és impressionant amb la seva serena i aristocràtica bellesa que tantes belles «toilettes» posen en especial relleu. A més a més, la sincronització és aquí un encert quasi sempre a estones per la qualitat de la música, i per la prudent adaptació en tots els moments.

També hem trobat una real delectança en la visió d'*El drama del Mont-Cervin*. A part del seu valor documental, la cinta té prou valors cinegràfics per interessar. Sense voler fer un paral·lelisme amb *La Muntanya Sagrada*, cosa per altra banda quasi inevitable, direm que si bé no té la qualitat fotogràfica de la famosa cinta alemanya ni aquell valor de plasticitat amb què es resolien força escenes allí, el nou film d'alpinisme que ara hem admirat, està dotada d'una valor com a cinema, superior a *La Muntanya Sagrada*. S'inspira en un sentit modernissim del cinema, i això es veu per l'estil amb què està modelada. A més a més, la història té més solta, molta més que aquella vulgaritat mesclada de simbolisme transcendent que malmetia seriosament: *La Muntanya Sagrada*.

El drama del Mont-Cervin es retirà del cartell al cap de tres dies d'exhibició. Es una injustícia. Es que no plaia? Si això fos, encara una vegada més es confirmaria la manca de gust del nostre públic.

J. PALAU

La pròxima sessió MIRADOR

En el número passat anunciàvem per a aquesta setmana la sessió corresponent al mes de gener, dedicada a Cavalcanti, amb l'assistència d'aquest autor, el qual diria unes breus paraules explicatives.

Fixada la data, en principi, per al dia 10, només n'esperàvem la confirmació per part de Cavalcanti, però dificultats sorgides a última hora l'han obligat a ajornar el viatge a la nostra ciutat. No podem, doncs, anunciar fixament el dia en què tindrà lloc aquesta sessió, però podem avançar que serà cap els dies 20 a 22 del corrent.

En el pròxim número anunciarem definitivament la data i el programa de la sessió corresponent al mes de gener. De moment podem dir que es projectarà *La petita Lili* i *Rien que les heures*, una de les obres mestres de Cavalcanti que ha obtingut un gran èxit pertot on ha estat representada.

També gestionem poder donar a conèixer *L'histoire du cinéma*, del mateix autor, film que ofereix un gran interès, tant que de no poder projectar-la en aquesta sessió, ho farem en una altra de les vinents.

Volem que les nostres sessions tinguin aquest any un gran relleu, que augmenti de l'una a l'altra.

Dintre d'aquest mateix any tenim en projecte una sessió René Clair, l'autor d'*Entr'acte*, al qual demanarem també la seva presència personal.

Podem ja des d'ara avançar que un dels films que volem donar a conèixer als nostres amics que honoren les nostres sessions amb llur assiduïtat, és el gran film de Dreyer, *La passió de Joana d'Arc*.

PANORAMA

«L'Angel pecador» i «Fanny»

Aquest àngel pecador, que juga magistralment Nancy Carroll en el film de W. Wallace, ens ha recordat *Fanny* de Soldevila. El film en qüestió posa un cas tan milar i dóna una solució tan anàloga a aquest cas, que és el cas de la girl del ballet, heroïna de la novella d'En Soldevila, que l'associació d'idees és irresistible.

Sens dubte, en la via del desordre, Nancy Carroll està molt més avançada que Fanny, però ella també es deixa guanyar per un sentiment que, en arribar al seu suprem i sa desenvolupament, es troba ésser incompatible amb el que és la substància mateixa de la seva vida, un sentiment que no pot trobar eixida, i per això només una solució possible, la manca de solució. Com en la novella de Soldevila, el film de W. Wallace, segons la fórmula del mateix autor publicada en aquest setmanari, no conclou, dóna exactament la impressió que la vida continua, i el film es prolonga de possibili-

NANCY CARROLL

tats en la ment de l'espectador, que surt sota la profunda impressió d'haver-se encarat enfront d'un fet verídic.

Es impressionant aquella darrera escena tan justament patètica, on veiem ella reprenent el seu lloc entre les *girls* del chor, portant a dins una experiència que la ilustra definitivament sobre l'error del seu viure, mentre el sabem a ell, enganyat i sostingut per una fallera ilusòria, marxant al front a trobar-hi la mort.

«La teva muller com vinya gemada al redol de la teva casa, i els teus fills com plançons novells d'olivera al volt de la teva taula.» Quan el capellà parla en anglès — que nosaltres no entenem — en la cerimònia del matrimoni, remembren aqueixes paraules de de tan delicada poesia amb què la litúrgia de l'Església parla en aquesta cerimònia. I Nancy Carroll té un esvaïment en veure confrontada la seva vida amb aquestes paraules i la cerimònia s'interromp.

No acabem sense dir que el film és perfecte i sostingut per una interpretació de primera. Aquest film, gens artístic (?), està més atapeït d'encerts en la seva simplicitat i claredat d'estil que moltes pretencioses cintes europees.

Un film barceloní «amateur»

Uns coratjosos i valuosos elements, aquí a Barcelona mateix, han emprès la filmació de pellícules, a les quals no escauria ben bé la qualificació «amateur» si amb aquesta paraula volguéssim traduir la d'aficionat amb el lleu to pejoratiu que sol adquirir. El cinema que pensen fer, té d'«amateur» el bandejament dels films de gran espectacle o de complicada *mise-en-scène*. Serà, per tant, un cinema de temptatives, inspirat en els corrents moderns dels quals hem donat — i seguirem donant — mostres en les sessions MIRADOR.

Per bé que «amateurs», els filmadors disposen dels coneixements i mitjans tècnics sense els quals no es pot fer res de bo. I dient això acabem de precisar que la qualificació «amateur» fa referència principalment a la relegació a un pla allunyat de la idea de beneficis comercials immediats.

El primer film que serà rodat, porta el títol de *Res*. El nostre company Josep Maria Planes és l'autor del *scénario*.

M. MARIBEL

Un precursor del Cinema

Georges Meliès és nat en l'any de gràcia 1861. La seva joventut tumultuosa, les seves aficions múltiples i extraordinàries fan d'ell un tipus clàssic del XIX francès. Dibuixant, actor de teatre, autor, prestidigitador, té aquesta barreja ingènua i emocionant de vivesa i de grotesc que encarnen tants homes del segle passat.

En 1895, aprofitant les experiències de Lumière-Pathé-Gaumont i comprenent que és ell l'home elegit, es dóna al cinema.

Transforma el seu teatre en sala de projeccions i construeix un "formidable" estudi a Montreuil-sous-Bois.

Després de moltes vicissituds (Meliès ha conegut la glòria, la riquesa i la misèria, l'adulació i la burla), viu humil i oblidat en una estació de segon ordre on ven anissos i sucre-candi.

Els "amateurs" del cinema no han volgut consagrar amb llur silenci, aquesta injustícia del destí i li han donat a la sala Pleyel—la més gran d'Europa—l'homenatge que mereix la seva abnegació i la seva fe.

En aquesta representació foren donats quatre dels seus films més característics. Són films que realitzà al voltant del 1900.

Els films eren fets per divertir les criatures. Ara que Meliès sabia secretament que els "grans" també s'hi interessaven. Són films de "fantasia" que manlleven la inspiració a les llegendes bíbliques i als llibres de Juli Verne.

Hom no pot veure'ls sense un sentiment infinit de pietat. Les figures allegòriques, els àngels bufats, els dimonis cínics, els "premis de bellesa" d'aquells temps són tan atrotinats, tan lamentables que hom no pot retenir unes llagrimetes. Tanta d'intelligència, tanta d'abnegació al servei d'una banalitat tan considerable, trenca el cor i us fa pensar en la miserable condició de l'home damunt la terra.

Així i tot, potser precisament per això, cal veure aquests films. Participen, malgrat ells mateixos, d'un gran sentiment d'art.

Les figures manlleven llur tècnica a la calcomania i tenen com ella, contrastos violents i salvatges, tendres i anèmics.

Lleons de paper que hom desfà d'un buf. Papallones de cartó pesades com una sabata. Un món de fantasia, innocent i terrible, que us transporta a unes regions incògnites on no predominen les lleis físiques.

El programa de la festa reprodueix un article que Meliès publicà en 1907. Tradueixo els paràgrafs més interessants, escrits amb una seguretat i "desencert" que emocienen.

. . . . . .

"Es molt difícil de trobar actors que dominin bé el gest. El cinema és molt diferent del teatre, i això que sembla tan senzill no ho fareu pas compendre fàcilment. Per exemple, quan en el teatre dieu "tinc set", no teniu cap necessitat d'acompanyar la paraula d'un gest. En canvi, en el cinema, serà indispensable de portar el dit gros, amb la mà tancada, a la boca i repetir el gest una sèrie de vegades perquè l'espectador comprengui."

. . . . . .

"Les dones encara són més difícils que els homes. Es veritat que la majoria són gracioses, boniques, intelligents, "belles femmes" (ja les veureu!) que porten els vestits i les sumptuoses "toilettes" amb molt de gust... però quan han de fer un gest subtil, *hélas! trois fois hélas!*, no hi ha manera!"

. . . . . .

"Un dels inconvenients més grans és la formidable tècnica que es necessita (el croquis adjunt ho demostra a bastament).

Per realitzar el film — *Le Voyage à la lune* — estiguérem més d'un mes i ens costà... 8.000 francs!!!"

. . . . . .

"Es necessita, al costat d'un gust artístic pel colorit i una gran fantasia per l'argument, un esperit inventiu pels trucs.

"Trampes" en l'escenari per l'aparició sobtada del diable. Unes "travesses" per

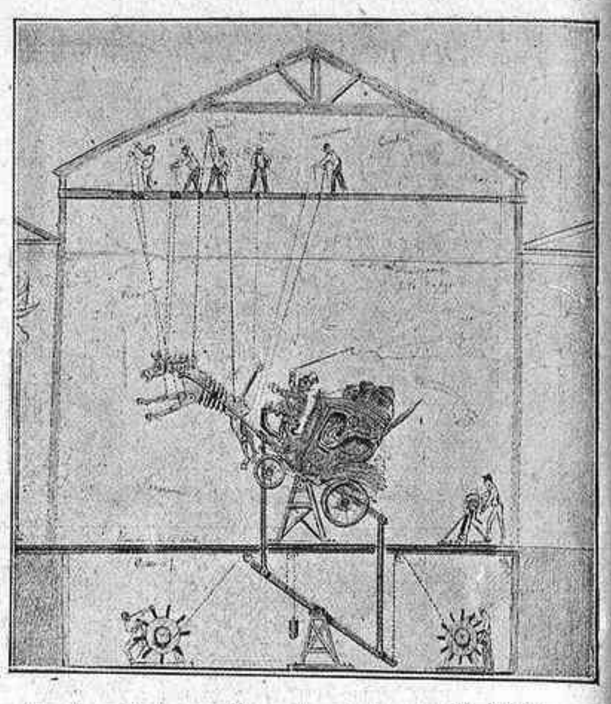

Construcció per a «Els quatre cents cops del Diable», en el taller Méliès

l'ascensió oblicua dels àngels i dels esperits sants..."

. . . . . .

"El meu més gran honor és l'elogi que he merescut de M. Gaumont quan digué: Es gràcies a M. Meliès que el cinema s'ha mantingut i arribarà a obtenir un èxit extraordinari. Es ell que ha tingut la idea genial de fer cinema-teatre, és a dir cinema damunt una escena, en un interior construït exprés. El cinema a l'aire lliure no pot ni podrà obtenir cap resultat."

. . . . . .

Vet aquí el que deien els "entesos" en l'any 1900. Cap, absolutament cap de les sentències avançades amb una seguretat doctoral, han estat confirmades per la realitat.

Els films realitzats per ells es basen damunt el més gran error del segle. Es per això que cal veure'ls perquè participen de la grandesa dels homes tant o potser més que els films moderns.

JAUME MIRAVITLLES

Ja ho sabeu...

— que Francisco Ayala acaba de publicar un volum sobre el cinema: *Indagación del cinema?*

— que *La Princesa del Dòlar*, la cèlebre opereta, ha estat filmada per A. Korda?

— que Pau Fejos actualment està ocupat en un film titulat *La Marsellesa*, inspirat en la cèlebre cançó atribuïda a Leconte de Lisle?

— que potser Evelyn Brent deixarà la Paramount per anar amb Columbia Pictures?

— que en un plebiscit fet per un diari alemany per designar els millor film de l'any ha guanyat *Les nouveaux messieurs*, de Feyden, i en altre plebiscit organitzat per un magazine nordamericà ha guanyat *Quatre fills*, de Ford?

NOVETATS EN PIJAMES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Seguint l'exemple de les grans capitals, les petites poblacions s'apressen, per a no ésser menys, a instal·lar en llurs cinematògrafs els moderníssims equips de Cinema Sonor. Més de 4500 instal·lacions porta efectuades per tot el món, fins el present, la cèlebre marca

A França han estat instal·lats, a més dels existents a París, equips sonors a diversos cinematògrafs de les següents poblacions:

Burdeus, Cannes, Estrasburg, Lyó, Lilla, Marsella, Monte-Carlo, Niça, Nimes, Roubaix, Reims, Tolosa

Exit a **FÈMINA**

Una revista 100 per 100 sonora «FOX»
Per **LOIS MORAN**

Letra y Música

i la pel·lícula sincronitzada
Selecció Gran Luxor Verdaguer
(fora de programa)

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS DISCOS

CALCOMANIES

EN LLORENÇ I ARTIGUES

Més d'una vegada se m'ha acudit de demanar una cosa a En Llorenç i he remarcat que m'ha respost l'Artigues.

Al principi em mirava amb certa prevenció aquesta mena de suplantació de plans. Després hi he vist no sé quina estranya normalitat en aquesta lògica del desdoblament anímic. Vegeu, si no, una mostra:

Un dia entro al taller d'En Llorenç i Artigues. El trobo feinejant davant d'una minúscula gerra tot donat-li forma amb els dits. Jo portava la cara estirada i les espatlles caigudes sobre la post del pit, com convé a un home que vulgui investigar.

EN LLORENÇ

Ell que em veu entrar i continua la feina sense fer-ne cas. Llavors jo em demano: Qui és aquest, En Llorenç o l'Artigues? M'apropo; esguardo la plataforma giratòria que roda a gran velocitat; al centre pren esveltesa la gerra que l'observat personatge toca i retoca amb els dits. Li examino els ulls, la cara, el gest... Ell continua absorbit pel que fa; ni un mot. «Aquest és En Llorenç», concloc. I me'n vaig cap a dalt, a fumar-me una cigarreta a l'habitació de l'artista. Hi arribo per l'escala de cargol que arranca del peu del taller; estiro un llibre de l'*étagère* i m'estenc al llit amb l'ànim de passar-hi una estona. Sento, però, una veu espiralada que puja per l'escala; després forada l'espai de la porta un home rialler que camina cantonejant-se una mica: «Vós ací?», em diu així que em veu. «M'ha semblat que havíeu de venir. A baix he deixat En Llorenç amoïnat amb una feina, etc., etc.».

És l'Artigues. Entretant s'ha canviat la camisa, s'ha posat el coll blanc i ha contat dues històries l'una darrera l'altra.

— Aquesta tarda la dedico a Venus, sabeu? — Llavors adopta un aire llunyà i pensívol: — I per cert que...

En un instant s'ha recordat d'una visita que no el trobarà a casa, de la cuita que té preparada per a demà i del botó dels punys que cerca reiteradament del lavabo a la taula sense trobar-lo enlloc.

Heus ací el conflicte d'aquests dos éssers que només un descuit o una mala intenció podia obligar a conviure en una mateixa coincidència corpòria.

En Llorenç i l'Artigues partiren de Barcelona bon punt es tancà l'Escola Superior de Bells Oficis.

Arribaren a París amb la llum al front i la fosca a la butxaca. Trescaren tots dos per diversos indrets a la recerca del mateix camí. L'un ajudava l'altre, o potser l'un espatllava l'altre, qui sap? És difícil destriar la funció disjuntiva de la funció de complement en aquests dos éssers que, per altra part, embranquen la seva existència en un mateix vèrtix. I malgrat aquest barboll de l'aspecte, hi ha una neta dissemblança que es presenta fàcilment als ulls.

En Llorenç és impetuós, inquiet, actiu i treballa gairebé sempre per l'Artigues. Aquest, per contra, displicent i mancat de capacitat de treball, arreplega la glòria del treball d'En Llorenç.

En Llorenç — timit, reservat, vergonyós— fa de ceramista i prou. Amaga les seves emocions a tothom; fins als seus amics més íntims. És auster, sobri, i el seu treball—serè i resignat — poc vist generalment, és conscient i meritíssim.

En Llorenç—tímid, reservat, vergonyós— parla del que fa i li desplau que hom en parli. Aquest punt de vista canvia quan el treball és en collaboració; llavors tot el mèrit l'adjudica al collaborador, podent mostrar, d'aquesta manera, l'entusiasme per una obra que no es creu seva.

L'Artigues fa de tot; és un pare-pedaç, un feinasses; xerraire, espiritual, es belluga inversemblantment i no fa res. Si es vol, és bo per a tot, però a mitges. Ell tot sol no és capaç de res. Si escriu necessita que el seu cunyat — l'Alcàntara — li doni un retoc als escrits; si dibuixa, és En Domingo el que de fet l'hi arregla; si fa una font, és un xicot de Talavera el que li modela els ninots... En fi, no hi ha manera de cenyir-lo a la disciplina de la continuïtat.

Té la mania de protegir els amics i el que fa amb el cap ho desfà amb els peus. Eixerit com és, coneix a tothom, ho fa bellugar tot i no s'aprofita de res.

En Llorenç sofreix molt a causa del temperament de l'Artigues i en pateix les conseqüències. Té d'emprar tota la seva voluntat per tal de sortir-se del seu recolliment i esmenar tots els bunyols i propassaments de l'Artigues. Sortosament, el do d'amistat que posseeix aquest, fa que li siguin perdonades de seguida totes les faltes.

Així En Llorenç es fa estimar per la seva evident bonesa malgrat de la seva natural insociabilitat.

Artísticament — val a dir-ho — tot el nostre crèdit el concedim a En Llorenç, encara que potser sigui l'Artigues el que triomfi primer.

Si fos menys tímid i tingués més confiança en ell, En Llorenç podria produir ceràmiques que ens honorarien molt més del que ho fan ara. I menys pròdig amb ell mateix i amb una activitat ben ordenada, l'Artigues podria ésser un dels catalans de París més útil a l'expandiment de les nostres arts i a la coneixença dels nostres artistes.

Però hi ha entrebancs greus. L'Artigues, ja ho és d'ordenat, però és brut. I En Llorenç, per contra que té una deixadesa de principi, aquesta acaba semblant i és, en efecte, neta.

L'Artigues és de més a més sensual, golafre, sense voluntat per a limitar-se un plaer, «jouisseur», inconscient egoista i generós per reflexió; i si troba en la vida gustos dins l'ordre joiós del cos i de l'esperit, és degut, encara que no ho sembli, a l'enorme experiència acumulada pels silencis i la curiositat sempre en tensió d'En Llorenç.

Aquest és un gat vell i al fons del fons no m'estranyaria que la seva bondat cobrís

L'ARTIGUES

un puntet de cinisme, de la mateixa manera que la vivor de l'Artigues descobreix uns quants pèls de tonto.

Ara bé; és que realment l'Artigues explota a En Llorenç, o bé és simplement una víctima?

Això és el que no he pogut arribar a esbrinar.

Crec, però, que s'ha d'anar amb peus de plom, car ni de l'un ni de l'altre no se'n pot acabar de treure l'aigua clara.

En Llorenç és reflexiu, estalviador i molt generós ensems. Per contra, l'Artigues és mesquí, a voltes avar — per reacció — i generalment malgastador. (Quan malgasta ho fa sense solta ni volta.)

No veig de moment cap nova llum per aportar a la solució d'aquesta complicada dualitat. Puc, però, afegir que de la vida íntima d'En Llorenç se'n sap molt poca cosa mercès a la mobilitat extraordinària de l'Artigues; així com de la vida íntima de l'Artigues se'n sap molt poca cosa mercès a l'hermetisme d'En Llorenç.

Perfectament adaptats ambdós a l'ambient i a la vida artística de París, conserven més que mai l'accent del país i presenten com a lligam qualitatiu dels seus temperaments, tan oposats, l'afinitat d'un barcelonisme puríssim.

RAMON XURIGUERA

París, desembre, 1929.

Miquel Soldevila, artista esmaltador

Comentant l'*Anuari* que el mai prou lloat Foment de les Arts Decoratives de la nostra ciutat dedicà a l'aportació catalana a l'Exposició Internacional d'Arts Decoratives de París, escrivia Joan Sacs, fa aproximadament tres anys, en una de les seves *Pampallugues* de *La Publicitat*, que només que aquella publicació hagués servit per a fer conèixer l'art de l'esmaltador Soldevila, ja li n'hauríem de sentir grat. «Aquest home ens fa honor — deia —. Feu-lo conèixer arreu, puix que tenim entès que ells és massa modest per a fer-se valer. No ens convé pas que continuï treballant d'amagat.

Han passat gairebé tres anys i, tanmateix, En Soldevila ha continuat treballant en silenci. Una vegada, ara fa dos anys, es manifestà en públic amb una exposició de les seves obres; no obstant, si bé la crítica barcelonina li rendí, ja aleshores, els honors que mereixia, la importància de la seva art podem dir que no trascendí gaire més enllà d'un grup selecte d'amics i d'admiradors seus.

Han passat tres anys, diem, i heus ací que, quan molts dels que havien admirat el seu art en l'Exposició que esmentàvem, l'havien gairebé oblidat, ens ha sorprès amb una nova obra, la qual constitueix un cas únic, una passa més enllà en els annals de l'esmalteria artística coneguda fins avui amb el nom de Limoges: una placa d'esmalt d'un metre d'alçada per 1'40 metres d'amplada, exhibida al Pavelló dels Artistes Reunits de l'Exposició Internacional de Barcelona, la reproducció de la qual acompanya aquest article.

Per a una bona part del nostre públic, saber que d'obres com aquesta, mai ningú no n'havia produït, ja és prou. Però és que hom té una idea de l'esmalt, la qual li ha estat donada pels nostres orfebres amb els «tanteigs» que han designat amb aquell nom, i amb els quals han tractat d'embellir els productes de l'orfebreria moderna; i aquesta idea no és del tot exacta pel que fa referència a l'esmalt artístic, per tal com la tècnica de l'esmalt d'orfebre és, diríem, una tècnica d'operari, mentre la tècnica de l'esmalt artístic és una tècnica d'artista.

Ultra aquesta diferència en aquesta obra d'En Soldevila hi ha les circumstàncies del tamany: hom compendrà fàcilment que no és possible curar d'una obra de les extraordi àries dimensions que indicàvem, la qual ha d'ésser introduïda en una fornal a una temperatura que oscilla entre els sis cents i els nou cent graus, el mateix que d'una altra, les dimensions de la qual no van més enllà d'uns centímetres quadrats; deixant de banda les dificultats per a procurar-se una fornal, una mufla capaç d'admetre i coure obres d'aquest tamany.

En l'art de l'esmalt artístic, doncs, el tamany ja és, per si sol, un element de vàlua. En Miquel Soldevila, però, ha anat més enllà i no s'ha acontentat amb seguir la tradició dels vells mestres, gairebé trencada a la nostra terra des de fa llargues anyades; i ha volgut enriquir aquest art aportant-li uns elements que hom havia, generalment, defugit: ha incorporat a l'esmalteria les troballes de l'impressionisme; no, però, resolent els problemes de llum, color, forma, amb pintura vitrificable o amb esmalt opac solament, com ha fet algun esmaltador que ha intentat enfrontar-se amb aquest problema, sinó valent-se d'aquells recursos, d'aquells mitjans d'expressió de l'esmalteria moderna, que els altres han defugit, generalment, fins avui, a causa de llurs enormes dificultats d'aplicació a aquesta tendència moderna de la pintura.

El criteri d'En Miquel Soldevila és d'una lògica i d'una sinceritat que no sempre trobaríem en els artistes. En efecte, el retrat esmaltístic, per exemple, si no és fet més que a base de pintura vitrificable, no val, en realitat, la pena d'ésser fet, puix que per a l'obtenció d'uns efectes exclusivament pictòrics no cal posar a contribució l'afinat virtuosisme que la pintura vitrificable exigeix. Tanmateix, si hom cura de donar-li la vàlua artística d'un objecte preciós, a base de procediments essencialment esmaltístics, aprofitant la qualitat dels esmalts transparents, les dels opacs, les del opalins, etcètera, aprofitant les coloracions i la brillantor dels metalls preciosos; tot per a resoldre efectes pictòrics amb procediments esmaltístics, en aquestes condicions, diem, l'esmalt, el retrat a l'esmalt, ja passen a ésser una cosa ben diferent. Un cel clar, per exemple, a base d'un blau transparent al damunt del blanc de Limoges, pot produir resultats admirables; aquell mateix blau, però, aplicat al damunt d'un pelló d'argent, donarà al cel una diafanitat, una nitidesa, comparables només amb la realitat; aplicat al damunt d'una pellícula d'or, en lloc d'una capa de groc opac, donarà unes fulles d'un verd maragdí d'una qualitat, d'una bellesa superiors a les que la mateixa natura ens ofereix.

No fa gaire temps que En Soldevila féu coneixença amb l'enginyer En Joan Soliguer, gerent d'una de les més importants

«Eva és presentada a Adam».
Esmalt de MIQUEL SOLDEVILA

indústries de l'esmalteria de la nostra terra. Quan l'enginyer conegué l'artista, tingué la seguretat absoluta que havia trobat l'home que li calia, no sols per a dignificar la indústria que dirigia, sinó àdhuc per a intentar la producció d'esmalts artístics, en la qual cosa havia pensat mantes vegades. En Soldevila, per la seva banda, veié tot seguit la possibilitat de realitzar allò que el seu art depuradíssim i la seva tècnica insuperable li havien fet albirador; i heu-vos ací com aquesta gegantina placa d'èsmalt artístic, de la qual ens ocupem avui, és el primer fruit ubèrrim del desinteressat mecenatge i del laboriós treball d'aquest artista.

Els amples tallers es veuen, a hores d'ara, vivificats per una generosa alenada, i l'obrer anònim té la sensació que pot arribar a ésser quelcom més que un vulgar realitzador de feines impersonals, puix que, ultra el seu perfeccionament tècnic, hom cura de dotar-lo d'una formació artística, a base de conferències i cursos adequats que han de fer-lo útil per als nobles fins que persegueixen els seus directius; i no és llunyà el dia que podrem veure els resultats d'aquestes benemèrites tasques artístiques i socials.

Mentre hem anat escrivint aquestes ratlles no hem sabut dissimular la nostra aversió a designar l'art d'En Miquel Soldevila amb el nom de «esmalteria de Limoges»; i abans d'acabar, volem explicar-ne el motiu. Ens hem assabentat que Mossèn Josep Gudiol, l'ilustre arqueòleg vigatà, ha lliurat a la premsa una monografia artística, en la qual ve a demostrar palesament que una bona part de les més admirables peces d'esmalteria que figuren en diversos museus del món com obres dels vells mestres llemosins, han sortit dels tallers dels esmaltadors catalans d'aquelles èpoques reculades. Davant d'aquest fet, ¿no és justificada aquesta aversió nostra a designar aquelles obres d'art i les de llur estil, fruit dels nostres artistes, amb el nom que caracteritza les que ens n'usurparen una part de la glòria que ens correspon?

En hora bona sigui vingut En Miquel Soldevila a tornar-nos-la.

JOAN GOLS

DISCOS

La prodigalitat de Chapí va fer que cultivés totes les variants del teatre líric espanyol. Del «género chico» passant per la «zarzuela grande», on amb *La Tempestad* va fer-se l'autor de més cartell, va voler arribar a l'òpera: *La bruja*; era aquesta obra una mostra ben palesa del nacionalisme musical, que va iniciar-se deixant la manera italiana d'Arrieta i que Bretón, en forma més sòlida, va desenrotllar.

A través de la fantasia de *La Revoltosa* que ens ofereix la Banda Municipal de València, desfilen tots els recursos de què se serveixen els autors de sarsueles: ritmes de pas doble, jotes, etc., etc., i que a la banda encaixen molt, i més si són dirigits a un auditori de la plaça pública, que fàcilment s'enlluerna. Al disc, amb les bandes de música s'obté una sonoritat espléndida, i és que els instruments de què són compostes, el gramòfon els reprodueix amb perfecta igualtat de timbres.

Per a l'orquestra vienesa Mark Weber no ha de resultar massa difícil obtenir bons efectes amb els valsos *La Viuda Alegre*. Amb obres d'estructura melòdica és més al seu lloc que amb el ritme accelerat del jazz. I això, per la formació a base de bons instrumentistes de corda que amb aquestes obres poden donar el seu rendiment. El solista que interpreta per al disc aquesta selecció, gairebé podia anar de la mà amb qualsevulla virtuós. Amb tot, obres tan sentides com aquesta no caldria donar-les novament si no és assegurant-se d'una bona interpretació, com es fa en aquest disc.

Després d'*Honolulú*, els Revellers no havien cantat cap melodia tant per ells com ara amb *Raquel*, on les seves veus dolces i avellutades es gronxen amb suavitat i obtenen uns efectes de mitja veu sorprenents. Inicia aquest disc *Was it a dream?* de ritme més sostingut que el piano s'encarrega d'accentuar.

J. G.

* * *

La Revoltosa (Chapí), fantasia. Banda Municipal de Valencia. Cia. del Gramòfon, AB 537.

La Viuda Alegre (F. Lehar), selecció. Orquestra Mark Weber. Cia. del Gramòfon, AF 267.

Was it a dream? (Coslow-Spier-Britt). Els Ravellers. Cia. del Gramòfon, AE 2797.

Raquel (Whiting-Burke). Id. id. Id. id.

—Mira dolent... si no puges aquí ara mateix, no tindràs arròs amb llet per sopar.

(Der Lustige Sachse.)

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285
BARCELONA

Vda. de Josep Ribas
MOBLES I DECORACIÓ
CASA FUNDADA L'ANY 1850
Consell de Cent, 327 i 329. Telèfon 14657.-BARCELONA

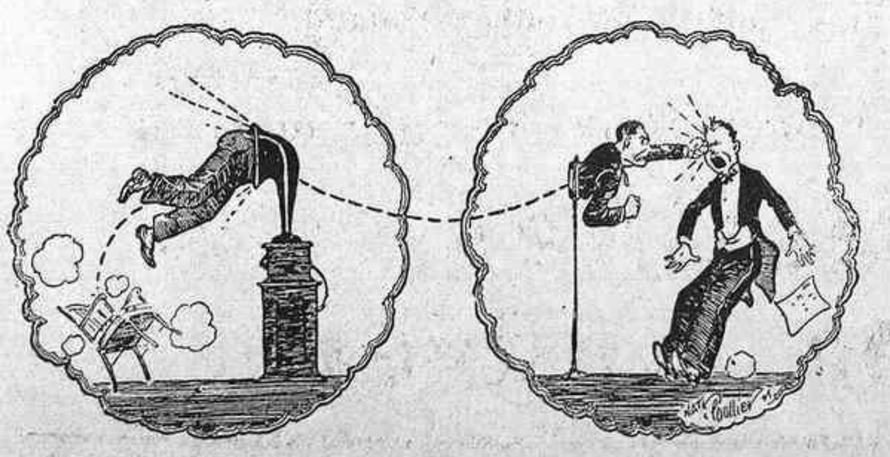

Revenja del radioient per les repeticions del programa.

(Berliner Illustrirte Zeitung.)

LA LLEI SECA

— Aquest poble és de sentiments tan «secs», que els contrabandistes d'alcohol han d'anar disfressats de gossos de Sant Bernat.

(Life.)

Dels diaris: «A París s'ha obert una exposició d'exemplars vius de tots els animals de què es serveix la pelleteria.»

(Guerin meschino.)

— Ei! Què feu amb aquesta escala?
— Quina... quina escala?

(Life.)

(c) Ministerio de Cultura 2006

— Poca vergonya! Tractar així la meva mare, malalta com està...
— Per això mateix: aplico l'asueroterà-pia.
(*Guerin meschino.*)

EL DIMONI DEL BRIDGE

— No estigueu tan tristos! He salvat un joc de cartes del naufragi.
(*Life.*)

— Senyora, em permet que li ofereixi la meva barba per repenjar-se?
(*Londagsnisse Strix.*)

—Fora d'aquí, perdulari! Aquesta cua de pa és la dels milionaris.
(*Life.*)

— M'agradaria saber qui ha estat l'animal que ens ha canviat els barrets.
(*Lustige Kölner Zeitung.*)

Exposició Internacional de Barcelona

OBERTA DES DE LES NOU DEL MATÍ FINS A LES DEU DE LA NIT

Els Palaus i Pavellons estaran oberts al públic des de les deu del matí fins a les vuit del vespre.

Palau Nacional

Obert cada dia, des de les deu del matí a les quatre de la tarda.

Entrada al Palau Nacional . . . . . 1 pesseta

Palau Alfons XIII

SECCIÓ JAPONESA

Descompte especial del 10 per 100 sobre els preus marcats

Poble Espanyol

Obert cada dia des de les nou del matí fins a les deu de la nit.

Entrada ordinària: 1 pesseta

El públic podrà visitar els diorames i «Quijote» conjuntament per una pesseta.

Els impostos a càrrec del públic.

En tots els espectacles que se celebrin a l'Estadi, Pistes de Tennis, Teatre Grec i Piscina, hi haurà un servei de coixinets al preu de Ptes. 0'50.

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vosté pateix d'**Albuminúria, Litiàsis úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses, Nefritis crònica,** es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn amb ampolles de litre i de mig litre i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, Y SALMERÓN, 133

Pastilles ASPAIME

Curen radicalment la TOS perque combaten les seves causes

Catarros, ronquera, angines, laringitis, bronquitis, tuberculosi pulmonar, asma, i totes les afeccions, en general, de la gola, bronquis, i pulmons. — Les **Pastilles ASPAIME** són les receptades pels metges. — Les **Pastilles ASPAIME** són les preferides pels pacients. — Les **Pastilles ASPAIME** es venen a **UNA pesseta la capsa** en les principals farmàcies i drogueries.

Especialitat Farmacèutica del Laboratori SOKATARG

Carrer del Ter, 10 *Telèfon 50791* - *BARCELONA*

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190 — Mallorca, 234 — Telèfon 73013
Teleg.: "CARBUROS" — BARCELONA

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI i FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i pesses seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

AFISA

Laietana, 18, pral., B

Director

Carles Ossorio

Autoritzacions per a noves indústries

Noves instal·lacions canvis i trasllats

Certificats de productor nacional

Contribució industrial territorial, utilitats

Conservi la pell sana, neta, jove, fresca i gemada
Afaiti's depressa, amb higiene, simplement
Això ho aconseguirà amb la

En ficar-se al llit

El dia ha estat dur i us prepareu a una nit de repòs que tanta falta us fa. Però temeu allò de cada nit: dues hores estossegant, sofocant-vos, sense agafar el sòn. Us heu passat el dia fumant, i la vostra gola irritada, amb l'escalfor del llit, és escomesa de forts accessos de Tos.

Puix coneixeu el perill, preveniu-vos. Tingueu avinent una capseta de PASTILLES del Dr. ANDREU, eficacíssimes contra tota mena de Tos. Cada nit, en colgar-vos, preneu una Pastilla i deixeu-la fondre a la boca. En resultarà un gran calmant per la vostra gola i els vostres bronquis, i podreu descansar tranquil.

Fumeu si us plau. Pero preveniu-vos amb

Pastilles del Dr. Andreu

Subscriviu-vos a **MIRADOR**

SETMANARI CATALÀ

Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En .....

que viu a .....

carrer ..... *n.º* ..... *se subscriu a* **MIRADOR**

pel preu fixat de **2'50 ptes.** *trimestre.*

..... *de* ..... *de 19*.....

Signatura

IMP. LA NOTICIA
RBLA. CATALUNYA, 116 - BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006